

# Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

8<sup>E</sup> JAARGANG

WOENSDAG 14 NOVEMBER 1923

No. 411

## INHOUD

HET KOERSVERLOOP VAN DEN DOLLAR door <i>Prof. Mr. G. W. J. Bruins</i> .....	Blz. 974
De verdeling van het inkomen in Amsterdam door <i>Mr. A. F. L. Stapel</i> .....	974
De Jaarvergadering van „Staatshuishoudkunde en Statistiek” door <i>Prof. Mr. D. van Blom</i> .....	977
De Merchandise Marks Amendment Bill en de Nederlandsche Eierexport door <i>Mr. H. van Haastert</i> met naschrift door <i>Prof. Mr. G. W. J. Bruins</i> .....	979
Het rapport der Indische Belastingcommissie over de Venootschapsbelasting .....	981
De Staatkundige Beteekenis van den gulden. Rede van <i>Mr. P. J. C. Tetrode. I.</i> .....	982
AANTEKENINGEN:	
Suikerproductie der wereld .....	985
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN. .... 985—991	
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

## INSTITUUT

### VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*

Redacteur-Secretaris van het weekblad: *D. J. Wansink.*

Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*

Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.*

*Telefoon Nr. 3000. Postchèque- en girorekening Rotterdam No. 8408.*

13 NOVEMBER 1923.

Zooals reeds in het vorige bericht werd opgemerkt, was de geldvraag voor den Novembertermijn dit jaar slechts gering. Een spoedig terugloopen van de kleine stijging der geldkoersen was dus te verwachten. Merkwaardiger wijs is echter de geldmarkt in de afgelopen week niet onbelangrijk stijver geworden; niet onwaarschijnlijk staat dit in verband met de belangrijke stijging van den Dollarkoers. De groote omzettingen van gelden in Dollardeposito's en de zeer groote vraag naar Dollarfondsen, hebben belangrijke bedragen aan de beurs onttrokken; vooral op de prolongatiemarkt was dit goed te bemerken. Van 2¼ pCt. steeg de rente tot 3¼ à 3½ pCt. op Zaterdag, terwijl daarna gisteren 3¼ pCt. genoteerd werd. Ook de rente voor particulier disconto was hooger, welke stijging gisteren eveneens nog aanmerkelijk toenam. De vrees voor een daling van den gulden, midden October ontstaan naar aanleiding van de inflatiegeruchten in Engeland, heeft blijkbaar uitgebreide kringen aangestoken, en zooals vanzelf spreekt juist daardoor een sterke stijging van den Dollar veroorzaakt. De vraag naar Dollars was de afgelopen week zoo groot, dat daardoor het Pond Sterling ondanks de flauwe tendens, die hiervoor in alle valuta-sterke landen heerschte, eerder naar boven werd getrokken. Hieruit volgt, dat de wisselmarkt vast was voor alle sterke valuta's. Daarentegen waren Francs opnieuw flauwer, vooral

toen bekend werd, dat Amerika zich terugtrok. Een merkwaardige beweging maakten de Markten. Op een zeer sterk ingekrompen markt, kon de verwachting van kleiner aanbod in verband met de hangende plannen voor munthervorming, in enkele dagen een koersstijging veroorzaken van 800 à 900 pCt. Maandag betaalde men 25 cent per biljoen, Donderdag f 2.20.

De Minister van Financiën stelt een inschrijving op Schatkistpapier open op 19 November a.s. Aangeboden worden f 60 miljoen in drie- en zes-maands promessen en biljetten met een looptijd van één jaar.

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank is de post binnenlandsche wissels met f 5.5 miljoen gestegen, wat zich ook ditmaal weder geheel verklaren laat uit een vermeerdering van de credietwischen van den Staat. Het hoofd belceningen geeft per saldo slechts een geringe wijziging te zien. De effectenbeleeningen daalden met f 1.9 miljoen; de goederenbeleeningen stegen met f 2.5 miljoen.

Het renteloos voorschot aan het Rijk vertoont een stijging van f 315.000. De metaalvoorraad der Bank bleef vrijwel op dezelfde hoogte. De post papier op het buitenland daalde met f 19.8 miljoen. De diverse rekeningen op de actiefzijde stegen met f 9 miljoen, waaruit men mag opmaken, dat de Bank voor vrij belangrijke bedragen aan Dollars moet hebben afgegeven.

De biljettencirculatie daalde met f 10.9 miljoen. De rekening-courant saldi stegen met een kleine f 6 miljoen; het beschikbaar metaalsaldo met f 800.000.

LONDEN, 10 NOVEMBER 1923.

Deze week verminderde het aanbod op de geldmarkt aanzienlijk. Eensdeels doordat zoowel Maandag als Dinsdag geen Treasury Bills vervielen, anderdeels doordat drie Grootbanken hunne uitstaande gelden lieten afloopen, dit met het oog op „window-dressing”. Woensdag bleek geldleenen bij de Bank of England noodzakelijk, en werd een klein bedrag voor een week tegen 4½ pCt. opgenomen. Bovendien deed de bankstaat van Donderdag uitkomen, dat een verdere geldkrapheid verwacht wordt.

De koersen waren vast. Voor vernieuwen van dag-geldleeningen moest men 2½—¾ pCt. betalen, voor nieuw opnemen 3 pCt. en daarboven. Zevendaags-geld 2½ pCt.

Op de discontomarkt waren de koersen ook vast, mede onder invloed van de verdere daling van het Pond te New York.

2-mnds. prima bankaccept 3¾—¼ pCt.; 3- en 4-mnds. id. 3¾—¼ pCt.; 6-mnds. id. 3¾ pCt.

## HET KOERSVERLOOP VAN DEN DOLLAR.

De stijging, enkele dagen geleden, in den koers van den dollar heeft een oogenblik een zekere onbehaaglijkheid doen ontstaan. Vage gevoelens en misverstanden over den eigenlijken aard van het verschijnsel plegen in dergelijke gevallen een groote rol te spelen. Het is hierom van belang nog eens in het kort vast te stellen, wat in werkelijkheid de positie is.

Twee kanten der zaak moeten hierbij scherp worden onderscheiden: de oogenblikkelijke stand onzer internationale vorderingen en schulden en de financieele en economische verhoudingen in het binnenland.

In de eerste omstandigheid kan, het zij dadelijk gezegd, op zichzelf *nooit* een oorzaak van een blijvende en voortgaande daling van het ruilmiddel gelegen zijn.

In iedere rekening-courant positie, ook al klopt zij uiteindelijk, kunnen en zullen zich van tijd tot tijd zwakke oogenblikken voordoen. Dit gold evenzeer voor de internationale rekening-courant positie van ons land voor den oorlog, hoe exceptioneel gunstig deze over het geheel genomen ook was, dit geldt ook thans. Op zichzelf is hierin niets verontrustends gelegen. Ook niet in het feit, dat door verschillende omstandigheden dergelijke zwakke oogenblikken thans sterker invloed kunnen oefenen op het verloop der wisselkoersen dan vóór den oorlog. Reageert het publiek, zooals dezer dagen, op een dergelijk gebeuren door geforceerden aankoop van vreemde fondsen, dan vergroot het de momenteele zwakte der rekening-courant positie. Dit maakt eveneens de afwijking in de wisselkoersen grooter en hiermede de bedoelde aankopen, die overigens op zichzelf weder een versterking van de positie van ons land beteekenen, onnoodig duurder. Het herstel kan, zet de beweging zich voort, hierdoor worden vertraagd. Op den duur zal echter, wanneer de toestand niet uit anderen hoofde ongezond is, dit herstel vanzelf komen. Het gaat hier slechts om schommelingen, bij welker herstel bovendien de blijvend krachtige positie onzer circulatiebank goede diensten kan bewijzen.

Het ligt voor de hand, dat men zich afvraagt, wat van de zwakte van het oogenblik in de internationale rekening-courantpositie van ons land de oorzaak is.

Een definitief antwoord zou op deze vraag slechts te geven zijn, wanneer men een volledig overzicht had van alle oogenblikkelijke betalingsverplichtingen in beide richtingen. Dit is uiteraard niet te verkrijgen. Dat het verschijnsel zich niet alleen hier te lande, doch o.a. ook in Engeland heeft voorgedaan, wijst er op, dat er vermoedelijk ook oorzaken van meer algemeen aard zijn, samenhangende met de ontwikkeling der dingen om ons heen. Zwitserland en de Scandinavische landen hebben echter niet of veel minder gereageerd, zoodat men geneigd is daarnevens nog naar andere speciale oorzaken te zoeken. Deze oorzaken behoeven bij de bestaande overdreven geneigdheid om op kleine koersverheffingen met toenemende dollaraankopen te reageren, niet eens van zoo grooten omvang te zijn.

Naar het schijnt, is voor het oogenblik een dergelijke oorzaak te vinden in de dezer dagen gecontracteerde nieuwe Indische dollarleening. Dit schijnt zonderling. Immers deze leening zou juist het bedrag aan dollar-vorderingen voor ons land moeten vergrooten en zij zal dit te zijner tijd ook doen. De zaak is echter deze, dat de Guaranty Trust, die de \$ 25 millioen en bloc overnam, ditmaal, indachtig aan de groote bedragen, die ons land van de vroegere leeningen uit Amerika terugkocht, reeds dadelijk op aanlokkelijke voorwaarden een groot deel dezer leening aan Nederlandsche commissionairs aanbiedt. Naar het schijnt is en wordt hiervan in ruime, vermoedelijk zelfs zeer ruime mate gebruik gemaakt met het gevolg, dat momenteel zeer belangrijke bedragen in dollars in New York betaald moeten worden, waarvan belangrijke dekkingsaankopen het onvermijdelijk gevolg zijn. Het feit, dat straks de Guaranty Trust het geheele bedrag we-

der ter beschikking van ons land zal stellen, kan ons de toekomst met des te meer gerustheid doen tegemoet zien, het curieuse feit, dat juist door deze leening het heden met extra dollar aankopen wordt belast, wordt hierdoor niet weggenomen.

Thans nog een enkel woord over de financieele en economische verhoudingen in het binnenland. Bestond er werkelijk reden ernstig voor de toekomst van den gulden te vreezen, dan zouden deze redenen hier gevonden moeten worden.

De malaise is het niet. Integendeel, de ervaring is steeds geweest, dat dergelijke depressieperioden door de versoering, waartoe zij de bevolking, althans een groot deel ervan, noodzaken, de internationale financieele positie veel meer versterken. Ook in dit opzicht zijn zij te beschouwen als een reinigingsproces en een proces van evenwichtsherstel. Van de huidige malaise, ook al moge zij om verschillende redenen een sterk slepend verloop vertoonen, geldt dit eveneens.

Het eenige wezenlijke zwakke punt in dit opzicht vormen de overheidsfinanciën. Niet in dien zin — het mag hier met nadruk worden herhaald — dat de tekorten van het oogenblik reeds op zichzelf tot een geforceerde opvoering en waardedaling van het ruilmiddel zouden moeten leiden.

De zoo' uiterst gevoelige wisselmarkt wordt echter minstens evenzeer door de verwachtingen omtrent de toekomst beheerscht als door het heden. Een voortgaan op den huidige weg zou stellig te eenigertijd tot het genoemde gevolg moeten leiden, zoodat, indien hiervoor gegronde vrees mocht bestaan, de wisselkoersen reeds nu niet geheel veilig zouden zijn.

Is er thans voor deze vrees eenige reden? De afgelopen maanden hebben de noodzakelijkheid van ingrijpende bezuiniging zoozeer naar voren gebracht, dat het praktisch niet denkbaar is dat, welk ministerie ook uit de huidige crisis te voorschijn komt, dit niet het op korten termijn sluitend maken der begroting zich tot eerste taak zal stellen. De momenteele beweging van den dollarkoers heeft bovendien dit goede, dat zij de noodzakelijkheid hiervan slechts te duidelijker voor oogen stelt. Daarnevens accentueert zij de noodwendigheid van een spoedige oplossing der crisis. Was het bij vorige gelegenheden dikwijls voor de overheidsfinanciën nog zoo slecht niet, wanneer de wetgevende machine eens een oogenblik stil stond, ditmaal verschuift iedere vertraging het noodzakelijk herstel naar een lateren datum.

B.

## DE VERDEELING VAN HET INKOMEN IN AMSTERDAM.

In April jl. is verschenen No. 68 van de Statistische Mededeelingen van het Bureau van Statistiek der gemeente Amsterdam, bevattende de Voorloopige Cijfers van de plaatselijke inkomstenbelasting over de belastingjaren 1919/20, 1920/21 en 1921/22.

Men kent de bestaanreden van de „Voorloopige Cijfers”, als voorloopers van de publicaties van de definitieve resultaten van de heffing en invordering over een belastingjaar, die, als de betrekkelijke dienst geheel is afgelopen, het licht zien onder den titel „De Gemeentelijke Inkomstenbelasting”.<sup>1)</sup> Deze laatste statistische overzichten kunnen n.l., uit den aard der zaak, eerst geruimen tijd na het einde van het belastingjaar verschijnen en missen daardoor te zeer het waardevolle element van de actualiteit. Weten is goed, maar tijdig weten is beter. In 1921 heeft men daarom een aanvang gemaakt met het uitgeven, eenige maanden na het einde van elk belastingjaar, van een overzicht van de voorloopige resultaten van de aanslagsregeling. In deze overzichten worden verwerkt het aantal aanslagen, de zuivere inkomens, de belastbare inkomens en de verschuldigde belasting, alles volgens de dan vastgestelde kohieren.

De waarde van deze voorloopige cijfers is hierin

<sup>1)</sup> Hiervan zijn tot heden verschenen de overzichten over de belastingjaren 1892/93 en vlg. tot en met 1917/18.

gelegen, dat zij ertoe bijdragen bepaalde verschijnselen in de samenleving van de gemeente vrijwel op den voet te volgen. Voor het gemeentebestuur hebben ze daarnevens nog het practische belang, dat ze bij verschillende momenten in het voeren van het financieel beleid, zooals bij het ramen van de begrootingspost inkomstenbelasting, bij het vaststellen van den multiplicator, bij het overwegen van tariefsherzieningen en bij het uitbrengen van adviezen aan de rijksbelastingadministratie in zake de raming, op grond waarvan de voorloopige tienden worden uitgekeerd, een stevige basis van berekening bieden.

Onder de bewerkingen, welke met de, uit den aard der zaak niet volledige, Voorloopige Cijfers nochtans zonder groot bezwaar kunnen worden verricht, nemen een eerste plaats in de proportionele vergelijkingen, waarbij voor elk belastingjaar wordt vastgesteld de plaats, die een bepaalde groep van aanslagen inneemt in het geheel, gezien hetzij uit een oogpunt van aantal, van gezamenlijk inkomen, of van belastingopbrengst. En van deze drie categorieën van vergelijkingen is buiten twijfel het meest belangwekkend die, waarin het *aandeel in het totaal inkomen* dat de verschillende groepen van aangeslagenen in de opeenvolgende jaren toekomt, naast elkander wordt gesteld.

Tot dat doel zullen we de aanslagen verdeelen in vier groote groepen, n.l. naar een zuiver inkomen:

- tot en met f 5.000,—;
- boven f 5.000,— tot en met f 10.000,—;
- boven f 10.000,— tot en met f 20.000,—;
- boven f 20.000,—.

Alvorens tot het opstellen van de vergelijkingen over te gaan, moet, voor een goed begrip, nog op enkele omstandigheden gewezen worden.

Tot en met 1920/21 werd het inkomen berekend volgens de bepalingen van de plaatselijke verordening, waarin, voor het laatste jaar, enkele niet onbelangrijke wijzigingen werden aangebracht, waaraan echter, in dit verband, geen overgroote beteekenis moet worden toegekend; door het laat vaststellen van de betreffende aanslagen, zijn de gevolgen van die wijziging voor het meerendeel nog niet in de voorloopige statistiek van dat belastingjaar tot uiting kunnen komen.

Voor 1921/22 is het inkomen, ingevolge art. 243c van de gemeentewet, berekend volgens de bepalingen van hoofdstuk II der Wet op de Inkomstenbelasting 1914. Deze bepalingen zijn niet eensluidend met die van de tot en met 1920/21 toegepaste verordening, maar de verschillen betreffen punten van ondergeschikt belang en zijn zeker niet van zoodanige beteekenis, dat zij de proportionele vergelijkingen ernstig kunnen beïnvloeden. Ook is er geen aanleiding om aan te nemen, dat de omstandigheid, dat de aanslagsregeling tot en met 1920/21 verricht werd door de gemeentelijke, en voor 1921/22 door de rijksadministratie, storend op het maken van de beoogde vergelijkingen zou kunnen inwerken.

Een andere factor, waarmede in dit verband wel rekening moet worden gehouden, is de aftrek voor noodzakelijk levensonderhoud. Deze bedroeg voor 1920/21 en 1921/22 f 700,— voor ongehuwden en f 900,— voor gehuwden, voor 1919/20 f 600,— en f 700,— voor alle drie de belastingjaren te vermeerderen met f 100,— voor elk kind beneden 18 jaar. De verhooging van den aftrek van 1919/20 op 1920/21 met f 100,— voor ongehuwden en met f 200,— voor gehuwden heeft in de onderste regionen van de aangeslagenen een geduchte opruiming gehouden, zooals reeds een vluchtige blik in de overzichten van die jaren doet zien. Voor 1919/20 zijn er 80.668 aangeslagenen wegens hoofdverblijf naar een inkomen tot en met f 1200,—, voor 1920/21, (ondanks het feit dat het totaal-aantal aangeslagenen steeg van rond 156.000 tot rond 197.000) slechts 49.342. Hoewel ook het oplopen van den loonstandaard vermoedelijk niet vreemd is aan den teruggang van het aantal kleine inkomens, kan het aantal posten, dat door den ver-

hoogden aftrek vrij werd, voor dat jaar op pl.m. 20 à 40.000 worden gesteld, hetgeen voor ons doel beteekent, dat in de kolom van de zuivere inkomens 20 à 40.000 inkomens van f 700,— tot f 1200,— kwamen te vervallen. Dit verschil is te groot om verwaarloosd te kunnen worden. Het zou intusschen zeer bezwaarlijk zijn den invloed van dezen factor geheel te elimineeren, maar wanneer we de inkomens tot en met f 1200,— uitschakelen, is van dezen factor de storende invloed goeddeels te niet gedaan.

De inkomensgroepen, die voor vergelijking in aanmerking komen, zijn dus:

- boven f 1.200,— tot en met f 5.000,—;
- boven f 5.000,— tot en met f 10.000,—;
- boven f 10.000,— tot en met f 20.000,—;
- boven f 20.000,—.

Een berekening — aan de hand van de cijfers van de voorloopige statistiek — van het zuiver inkomen, dat in de drie opeenvolgende jaren aan elk van de bovenbedoelde inkomensgroepen toekomt, leidt tot het volgende overzicht:

Belastingsschuld wegens Hoofdverblijf.

Inkomensgroep	1919/20	1920/21	1921/22
boven 1.200			
<b>tot 5.000</b>	136.648.000	275.996.000	333.249.000
boven 5.000			
<b>tot 10.000</b>	34.878.000	45.246.000	52.810.000
boven 10.000			
<b>tot 20.000</b>	30.679.000	34.539.000	36.882.000
boven 20.000			
<b>tot</b>	129.372.000	174.146.000	125.973.000
	331.577.000	529.927.000	548.914.000

of, uitgedrukt in procenten van het totaal inkomen, dat in elk belastingjaar aan de 4 groepen samen toekwam:

Inkomensgroep	1919/20	1920/21	1921/22
<b>boven 1.200</b>			
<b>tot 5.000</b>	41,2	52,1	60,7
boven 5.000			
<b>tot 10.000</b>	10,5	8,5	9,6
boven 10.000			
<b>tot 20.000</b>	9,3	6,5	6,7
<b>boven 20.000</b>	39	32,9	23
	100	100	100

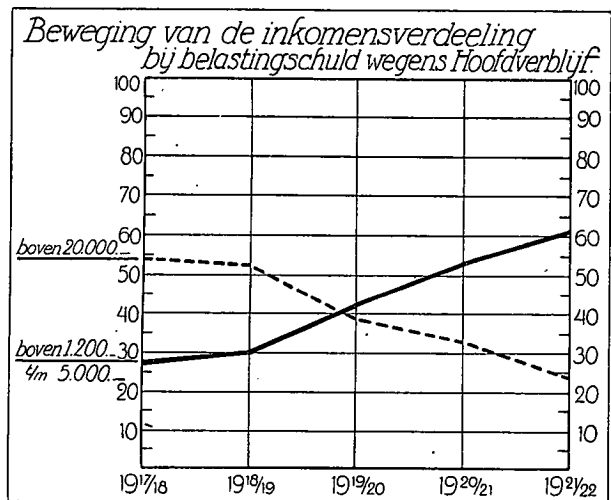
Wanneer we ons niet beperken tot de in April j.l. verschenen Voorloopige Cijfers en ook de cijfers van de publicaties van October 1920 en October 1921, op overeenkomstige wijze bewerkt, in de vergelijking brengen, ontstaat het volgende beeld:

Belastingsschuld wegens Hoofdverblijf.

Inkomensgroep	Percentage van het totaal inkomen in elk belastingjaar				
	1917/18	1918/19	1919/20	1920/21	1921/22
<b>boven 1.200</b>					
<b>tot 5.000</b>	26,9	29,8	41,2	52,1	60,7
boven 5.000					
<b>tot 10.000</b>	9,6	10,2	10,5	8,5	9,6
boven 10.000					
<b>tot 20.000</b>	9,7	9,8	9,3	6,5	6,7
<b>boven 20.000</b>	53,8	50,2	39	32,9	23
	100	100	100	100	100

Het is duidelijk dat de groote veranderingen plaats vinden in de beide hoofdgroepen, die van de laagste en die van de hoogste inkomens; terwijl de groep f 1.200—f 5.000, proportioneel een steeds grootere

plaats inneemt en terrein wint in het tempo van: 100—111—153—194—224, verliest de groep boven  $f$  20.000 proportioneel in betekenissen in het tempo van: 100—93—72—61—43.



Hoewel dit hierboven in anderen vorm reeds is geschied, vestigen we er nogmaals de aandacht op, dat aan de hier verkregen cijfers geen *absolute* beteekenis kan worden toegekend. De voorloopige statistieken geven niet een volkomen juist beeld, ook niet een evenredig beeld van den eindstand van de aanslagsregeling. In het algemeen kan men zeggen, dat hetgeen na het sluiten van de voorloopige statistiek nog ten kohiere wordt gebracht, in meerdere mate aan de hoogere, dan aan de lagere inkomensgroepen toekomt. Wanneer we niettemin bovenstaande vergelijkingen opstellen, doen we dat in de veronderstelling dat, wijl het laat vaststellen van veel hoge aanslagen een, regelmatig weerkerend euvel was, de beelden van de voorloopige statistieken alle omtrent even scheef zullen zijn, zoodat de beweging, die door onderlinge proportionele vergelijkingen aan den dag treedt, geacht kan worden ook de wijziging van de werkelijke verhoudingen weer te geven.

Intusschen zullen we deze veronderstelling, die natuurlijk niet geheel juist is, als voorbehoud in acht nemen.

De beide middengroepen,  $f$  5.000 tot  $f$  10.000 en  $f$  10.000 tot  $f$  20.000, nemen in het geheel een betrekkelijk ondergeschikte plaats in; te zamen vertegenwoordigen zij gemiddeld 18 pCt. van het inkomen, terwijl over de laatste vier jaar het gezamenlijk percentage een niet onbelangrijke daling vertoont: 20—19,8—15—16,3. De proportionele beteekenis van elke der beide groepen geeft over de verschillende jaren, geen sterk sprekende beweging te zien; van de groep  $f$  10.000,— tot  $f$  20.000,— kan gezegd worden, dat zij, zij het minder scherp, de dalende beweging van de aangrenzende groep van de hoogste inkomens medemaakt.

We nemen hier de beweging van de inkomensverdeling waar over een tijdruimte van vijf jaren. Daar in ons belastingstelsel als maatstaf voor den aanslag over het belastingjaar in het algemeen geldt het inkomen, over het voorafgaande kalenderjaar genomen, kunnen we dus zeggen dat bovenstaand overzicht in beeld brengt de verdeling van het inkomen in de kalenderjaren 1916—1917—1918—1919 en 1920; d.i. in drie oorlogsjaren, in het jaar van de hoogconjunctuur en in dat van de ingetreden depressie. In deze ook in economisch opzicht fel bewogen jaren, heeft een onmiskenbare wijziging in de verdeling van het inkomen in Amsterdam zich voltrokken, een wijziging, die door het aandeel dat aan de onderste groep van inkomens toekomt, in 4 jaar tijd van 26,9 pCt. op 60,7 pCt. te brengen, een sterk nivelleerende tendens vertoont.

De eerstvolgende voorloopige statistieken zullen het antwoord kunnen brengen op de vraag, of dit ver-

schijnsel zich na 1921/22 heeft voortgezet, of een kentering is ingetreden, dan wel of een tegen-beweging heeft ingezet.

Zoomin als in een prognose, zullen we hier treden in commentaar, maar een vraag, welke bij het beschouwen van dit voor Amsterdam ongemeen belangrijk verschijnsel aanstonds rijst, mag niet geheel onbesproken worden gelaten, nl. deze, of en in hoeverre vertrek uit de gemeente van belastingschuldigen met hoge inkomens, — of juist gezegd, het surplus van het vertrek boven de vestiging, — aan dit verschijnsel deel heeft.

Gegevens omtrent vertrek en vestiging van belastingschuldigen met hoge inkomens bevat de voorloopige statistiek niet, evenmin als de kohieren, waaruit deze laatste wordt samengesteld. Tot en met het belastingjaar 1920/21 kende de gemeentewet den aanslag naar tijdsgelang en de ontheffing bij vestiging in en bij vertrek uit de gemeente in den loop van het belastingjaar, en door de daaraan verbonden administratieve handelingen was er gelegenheid althans eenigermate het oog te houden op de gaande en komende belastingschuldigen. Nochtans niet op hen, die op of omtrent 1 Mei hun hoofdverblijf in de gemeente vestigden of uit de gemeente naar elders overbrachten, en dit waren er — in verband met den datum van 1 Mei — belangrijk meer dan 1/12 van het jaartotaal. Bovendien bracht en brengt de praktijk van ons stelsel van inkomstenbelasting mede, dat de inkomenscapaciteit op het oogenblik van de vestiging in de gemeente, in het algemeen eerst één à twee jaar na de vestiging administratief komt vast te staan.

Door de wijziging van de gemeentewet van 30 December 1920, Stbl. 923, vervielen de aanslag naar tijdsgelang en de ontheffing bij vertrek (art. 244c), terwijl de administratieve uitvoeringshandelingen van de belastingheffing van de gemeentelijke naar de rijksadministratie overgingen.

Uit een en ander blijkt, dat contôle op de gaande en komende belastingschuldigen veel bezwaren met zich brengt, na 1 Mei 1921 in sterkere mate nog dan daarvoor<sup>1)</sup>, en dat de gegevens omtrent de vestigingen altijd één à twee jaar bij die betreffende het vertrek zullen ten achter zijn.

Niettemin heeft het Gemeentebestuur, erkennende het belang voor de gemeente van het verschijnsel van vertrek en vestiging, zorggedragen, dat de desbetreffende gegevens stelselmatig werden verzameld en gecatalogiseerd. En aan de belangstelling, welke uit den gemeenteraad regelmatig, meestal bij de schriftelijke of mondelinge behandeling van de begrooting, voor het verschijnsel wordt getoond, is het te danken, dat voor en na de resultaten van dat toezicht zijn gepubliceerd. Zoo vinden we in de memories van antwoord betreffende de begrotingen voor 1922 en 1923 (gemeenteblad 1921, afd. 1, blz. 1949 en 1922, afd. 1, blz. 1682) gegevens, welke ons in staat stellen het hiernavolgende overzicht saam te stellen. In de laatste kolom is het surplus van vertrek boven vestiging, dat in de voorlaatste kolom is uitgedrukt in een percentage van het aantal van de desbetreffende aanslagen, omgezet in een percentage van het totaal *inkomen* van alle aangeslagenen, zulks met gebruikmaking van hetgeen hierboven werd berekend omtrent het aandeel, dat de hoogste inkomens-groep in de opeenvolgende jaren van het totaal-inkomen toekwam. Tot deze eenigszins ruwe omrekening — die daarom tot zeker voorbehoud noopt — zijn we gedwongen, wijl de juiste inkomens van de vertrokkenen en gevestigden niet zijn gepubliceerd, maar slechts hun rangschikking in enkele groote groepen.

Voorts deelde de Wethouder voor de Belastingen in de raadsvergadering van 16 Mei jl. nog mede, dat,

<sup>1)</sup> Het aantal vestigingen en vertrekken kan voor Amsterdam per jaar te zamen op pl. 70.000 worden gesteld. Dit betreft niet alleen belastingschuldigen, wat overigens eerst na onderzoek kan blijken.

Belastingjaar.	Aantal aangeslagenen naar inkomens boven 20.000	Aantal vertrokkenen.	Aantal gevestigden.	Surplus vertrokkenen.	Surplus vertrokkenen in proc.v.aantallen van kolom 2	Surplus vertrokkenen in procenten van totaal inkomens.
1913/14	963	16	12	+ 4	0,4	
1914/15	1030	25	17	++ 8	0,8	
1915/16	1005	23	18	+ 5	0,5	
1916/17	1713	26	32	- 6	-0,4	
1917/18	2424	62	53	+ 9	0,4	0,2
1918/19	2711	69	63	++ 6	0,2	0,1
1919/20	2578	123	72	+ 51	2	0,8
1920/21	2923	142	63	+ 79	2,7	0,9
1921/22	2658	136	—	—	—	—

terwijl in 1921/22, 266 belastingschuldigen met inkomens boven 10.000 de gemeente verlieten, dit aantal in 1922/23 daalde tot 120, een zeer beduidende vermindering dus, ook al bedenkt men dat het totaal aantal aangeslagenen naar inkomens boven 10.000 van 1921/22 op 1922/23 wellicht zal blijken belangrijk te zijn teruggelopen.

Een en ander doet zien, in de eerste plaats, dat althans in de laatste 9 à 10 jaar inderdaad eenig verloop van hoge inkomens is te constateeren, dat zich in de jaren 1919/20 en 1920/21 sterk accentueerde; in de tweede plaats, dat zeer waarschijnlijk na 1920/21 een kentering is ingetreden; en ten slotte, dat zelfs in de jaren toen het surplus van het vertrek boven de vestiging zijn grootste afmetingen had aangenomen, nog niet één procent van het totaal inkomens op deze wijze de gemeente verliet. Hierbij moet dan nog worden in acht genomen, dat van velen, die onder de hoogstaangeslagenen te boek stonden en die de gemeente verlaten, het onjuist is te zeggen, dat zij een hoog inkomens hadden, maar beter, dat zij een hoog inkomens in die mate verminderd zagen, dat een inperking van hun uiterlijken staat niet kon uitblijven en zij zich terugtrokken in een meer sober levensmilieu buiten de hoofdstad; hetzij dat ze, in zaken oud geworden, hun tijd van gaan gekomen achtten en met bescheidener inkomens tevreden, zich gingen vestigen in rustiger omgeving.

Dit kan op grond van het bovenstaande wel voor zeker worden gehouden, dat de ingrijpende wijziging in de inkomensverdeling niet, ook niet voor een overwegend gedeelte, uit het vertrek van belastingschuldigen met hoge inkomens te verklaren is.

In het raadsdebat op 16 Mei jl. over de financieele gevolgen voor de gemeente van het vertrek van hoge inkomens werd er door den Wethouder onder méer op gewezen, dat van hen, die hun hoofdverblijf naar elders overbrengen, velen hun bedrijf of beroep in Amsterdam blijven uitoefenen en op die wijze belastingschuldig blijven, als forens, naar  $\frac{2}{3}$  van den aanslag over een vol jaar.

Inderdaad kan men zeggen, dat vele belastingschuldigen met hoge inkomens, die de gemeente in de laatste jaren verlaten hebben, werkforens zijn gebleven. Een goede bouwgrondexploitatie in de buitengemeenten, woningnood en hooge huren in Amsterdam, toeneming van het gebruik van snelle verkeersmiddelen, hebben den trek naar buiten van vele gegoede Amsterdammers bevorderd, zonder dat daarmee het verband met de moeder-gemeente geheel werd verbroken. De middelen van bestaan — bedrijf, beroep, betrekking, — werden en konden veelal niet naar buiten worden overgebracht, onafscheidelijk verbonden als ze zijn met de samenleving in de hoofdstad.

Op grond hiervan mag men aannemen, dat de invloed van het bovenbesproken surplus van vertrek boven vestiging weder ten deele wordt geëlimineerd, wanneer men de proportioneele vergelijkingen, in het voorafgaande opgesteld ten aanzien van de belastingschuldigen wegens hoofdverblijf, mede opstelt ten aan-

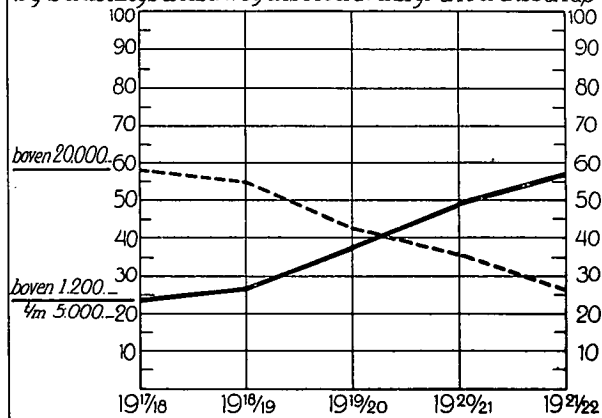
zien van de belastingschuldigen in ruimen zin, de hoofdverblijvers en forensen te zamen.

In het onderstaand overzicht is weder het aandeel in het totaalinkomen, dat aan elke groep van belastingschuldigen in de opeenvolgende jaren toekwam, uitgedrukt in een percentage van het geheel.

Belastingenschuld wegens Hoofdverblijf en Forenschap.

Inkomensgroep	Percentage van het totaal inkomens in elk belastingjaar				
	1917/18	1918/19	1919/20	1920/21	1921/22
boven 1.200					
<b>tot 5.000</b>	<b>23,9</b>	<b>26,5</b>	<b>37,6</b>	<b>48,6</b>	<b>56,3</b>
boven 5.000					
<b>tot 10.000</b>	<b>9</b>	<b>9,6</b>	<b>10,4</b>	<b>8,6</b>	<b>9,6</b>
boven 10.000					
<b>tot 20.000</b>	<b>9,7</b>	<b>9,8</b>	<b>9,4</b>	<b>6,8</b>	<b>7,2</b>
<b>boven 20.000</b>	<b>57,4</b>	<b>54,1</b>	<b>42,6</b>	<b>36</b>	<b>26,9</b>
	100	100	100	100	100

Beweging van de inkomensverdeling bij belastingschuld wegens hoofdverblijf en forenschap



De omstandigheid, dat het inkomens van den forens in het algemeen aanmerkelijk hoger is dan dat van den hoofdverblijver (over de 5 jaren gemiddeld f 9148 tegen f 2662) heeft, in vergelijking met het beeld, dat alleen betrekking had op de belastingschuld wegens hoofdverblijf, eenige verschuiving van de curven ten gevolge gehad, maar de beweging ten opzichte van elkaar is omtrent gelijk.

Het bovenstaande mag dan ook worden aangemerkt als steun voor de vorengestelde conclusie, dat de ingrijpende wijziging in de inkomensverdeling in Amsterdam, van 1916 tot en met 1920, niet, ook niet voor een overwegend gedeelte, aan vertrek van belastingschuldigen met hoge inkomens is toe te schrijven. Nu deze — incidenteele — verklaring moet worden afgewezen, kan een meer algemeene beteekenis van het verschijnsel niet worden miskend.

Amsterdam.

A. STAPEL.

#### DE JAARVERGADERING VAN „STAATHUIS- HOUDKUNDE EN STATISTIEK”.

Het voor dit jaar door de „Vereeniging voor de Staathuishoudkunde en Statistiek” aangericht debat over een actueel economisch onderwerp, ditmaal valend op 20 October l.l. en handelend over de vraag of belemmering der vestiging hier te lande of in Nederlandsch-Indië<sup>1)</sup> van buitenlandsche arbeiders mag

<sup>1)</sup> Over Indië is in de prae-adviezen niet veel, in het debat nagenoeg niets gezegd. Het probleem ligt daar anders dan in het moederland; mr. Clifford maakte hierover enkele belangwekkende opmerkingen.

Tegenover deze veronachtzaming van een deel van het gestelde vraagpunt viel de ruime aandacht op, die en in een enkel der prae-adviezen en bij de mondelinge beraadslaging aan allerlei onderwerpen geschonken werd, die met het vraagpunt maar losjes verband hielden.

worden geacht in het algemeen belang te zijn, was voorbereid door vijf praeadviezen, waarvan vier officieele.

Het niet-officieele was een al oud, doch geenszins verouderd „Economist”-artikel van prof. mr. H. B. Greven. Hieraan is, terecht, ter vergadering niet minder aandacht gewijd dan aan de vier thans opzettelijk samengestelde prae-adviezen, waarvan drie (die der heeren dr. L. N. Deckers, A. H. baron van Hardenbroek van Ammerstol en C. Smeenk) niet blijk gaven, dat hun stellers het opstel kenden, doch waarvan één, dat van dr. ir. Th. van der Waerden het uit zijn vergeten hoek naar voren gehaald en uitvoerig besproken had.

Het behandelde de vraag of wering van vreemde arbeiders in strijd is met het vrijhandelsbeginsel. Niet precies dezelfde vraag als thans aan de orde gesteld, wél nauw eraan verwant. Mocht zij bevestigend worden beantwoord, elk vrijhandelaar zou krachtens zijn beginsel immigratie belemmerende wetgeving dienen te verwerpen.

Het ontkenkend antwoord, in 1888 door mr. Greven gegeven, had in beginsel bij dr. van der Waerden instemming gevonden. Het vond deze in het debat met name bij mr. van Gijn.

Het protectie-vraagstuk is een productie-probleem; hier echter hebben wij met een verdeelingsvraagstuk te doen; in concreto: hebben de Nederlanders belang bij vrijen invoer van vreemde goederen en van vreemde arbeidskracht? ja, zegt de vrijhandelaar wat de goederen betreft; het hangt ervan af en het kan wel wezen van neen, zeggen mr. Greven, dr. van der Waerden en mr. van Gijn, drie onverdachte vrijhandelaren, wat de toelating van vreemde arbeidskracht aangaat.

Bestrijding vond mr. Greven's stelling inzonderheid bij de heeren van Dusseldorp en prof. C. A. Verrijn Stuart.

Het betoeg van eerstgenoemde, met cijfer-voorbeelden toegelicht, zal na verschijning in het stenografisch verslag beter dan nu kunnen worden beoordeeld.

Dat van den heer Verrijn Stuart was gemakkelijker aanstonds te volgen.

Zat hier echter niet eenig misverstand? Hij en mr. van Gijn stonden heel weinig van elkaar in hun praktische conclusies: handhaving van een loonniveau in land A, hooger dan dat in land B, door wering in A van arbeiders uit B is op den duur toch niet te handhaven; de nivelleering, die men wil tegenhouden, komt niettemin langs een omweg tot stand; door sterken invoer van goederen uit B naar A, door kapitaaluitvoer van A naar B. En dan zal de vrijhandelaar, die arbeiders weerde en dus, teekende prof. Verrijn Stuart, „loonprotectie” beging, door zijn tegenstanders voor de vraag worden gesteld, of niet de consequentie meebrengt, de A'sche arbeiders tegen binnenkomst der goedkope B'sche goederen te beschermen en te hunnen behoeve pogingen te doen om den kapitaaluitvoer van A naar B te beletten; en zegt hij ja, op deze vragen, dan is hij vrijhandelaar af. Aldus het betoeg van den heer Stuart.

De heer van Gijn echter had dergelijke opmerkingen ook reeds gemaakt, wat hem — o.i. terecht — niet had belet, principieel de zijde van mr. Greven te kiezen. Men kan van oordeel zijn, dat *op zichzelf* wering van vreemde arbeiders in het belang is van het Nederlandsche volk, zoo goed als toelaten van vreemde goederen dit is. En men kan tevens meenen, dat onder bepaalde omstandigheden (die in elk bijzonder geval afzonderlijk moeten worden beoordeeld) en dus: *niet op zichzelf*, de begeerde politiek onbegeerde gevolgen zal hebben. Principieel zijn dit twee vragen, die naast elkander staan, over elk van welke en ook over welke beide in onderling verband ongetwijfeld meer te zeggen valt, dan in deze korte aanduiding van wat er in het debat van 20 October belangwekkends was geschieden kan.

Uitersten hebben licht iets gemeen. Al ettelijke kee;

ren hebben critici van het socialisme zijn simplisme gebrandmerkt. De socialisten in dit debat hadden de bal kunnen terugkaatsen. Ditmaal zat het simplisme aan den anderen kant.

Aan het eind der discussies, toen nog alleen voor een enkele interruptie en een kort repliekje tijd was, kwam de onvermijdelijkheid-al-dan-niet in het huidige tijdsgewricht van loonsdaling ter tafel. Het aan de orde gestelde vraagpunt gaf er alle aanleiding toe; de vrije binnenkomst van vreemde arbeiders immers kan worden bepleit op dezen grond, dat hierdoor de loonen zullen dalen en dat zulks noodzakelijk is. De prae-adviseur van der Waerden nu opperde twijfel aan deze stelling. Hij ontkende haar niet volstrekt, maar merkte op, dat niemand, bij gebreke van een betrouwbare barometer, weten kan hoever zij zou moeten gaan; reden dus om loon-verlagende factoren als immigratie niet vrij hun gang te laten gaan, maar in de hand te houden.

Interrupties en replieken volgden. En inzonderheid prof. mr. W. C. Mees maakte zich tot tolk van de opvatting, dat de betrouwbare barometer er wel degelijk is: de werkloosheid.

De loondaling kan en zal eerst ophouden als er geen werkloosheid meer zal zijn!

Als dit geen simplisme is, wat is het dan wel?

Het zou zeker gevaarlijk zijn, op dezen barometer niet te willen lezen. Want welke andere registrator kan hem vervangen?

Maar het is niet minder gevaarlijk, hem te beschouwen als onfeilbaar.

Hij doet wat alle meters doen: feiten vastleggen. Dit beteekent: dingen registreeren, die gevolg moeten zijn van verder af liggende oorzaken.

Hij laat na wat alle meters nalaten: die oorzaken aanwijzen en haar onderlinge draagkracht bepalen.

De werkloosheids-statistiek, die den omvang der werkloosheid doet kennen, laat zich over haar oorzaken niet uit en kan zich niet erover uitlaten. Maar buiten de statistiek om weten wij, dat zij menigvuldig zijn en onderling sterk verschillend; en hierbij behoeft men nog volstrekt niet alleen aan het onderscheid tusschen de acute vormen dezer sociale ziekte (de seizoenwerkloosheid b.v.) en haar chronische vormen te denken.

Buiten de statistiek om weten wij ook, dat als de kostprijs van bepaalde waren hooger is dan de koopkracht harer afnemers reikt en dus bedrijven hun winsten zien krimpen of zelfs met verlies gaan werken, dat dan in het algemeen deze verstoring van vroeger bestaand evenwicht in orde kan komen langs tweeërlei weg, langs dien van stijging van koopkracht en langs dien van verlaging van kostprijs. Bij voorbaat enkel dezen laatsten weg bruikbaar te achten is ongerechtvaardigd simplisme, schoon in concreto te verdedigen als redelijk uitzicht op herstel van koopkracht afwezig lijkt. Zelfs dan echter blijft het een te wraken simplisme, zoo verlaging van kostprijs alleen gezocht en als mogelijk gezien wordt in één der den kostprijs samenstellende factoren als het arbeidsloon.

Het was juist een der aantrekkelikheden van het prae-advies van der Waerden, dat het niettegenstaande zijn abstract-theoretischen opzet (waaraan de heeren Van Dusseldorp en Goudriaan verdienden lof hebben gebracht), die tot simplisme had kunnen verleiden, zich hiervan vrij heeft weten te houden.

Simplisme zat ook in de stelling des heeren Van Hardenbroek, dat loonsdaling minder erg is dan daling van dividenden, omdat uit deze laatste de kapitaalvorming moet plaats vinden. In deze stelling steekt veel juist, maar er tegenover staat, dat welstand der breede massa óók een productië bevorderende en dus kapitaalvormende factor; een afzakken dezer massa in pauperisme daarentegen een de algemeene welvaart verstorend element is.

Het bleef trouwens duister, hoe ver de draagkracht der door dezen prae-adviseur in dit verband aan-



geheven leuze „vrijheid van arbeid” reikte. Is hij inderdaad tevreden met terugkeer tot vóór de Arbeidswet 1919? Wij meenden ons uit dien tijd ook wel uitlatingen uit werkgeverskringen tegen de toen bestaande arbeidswetgeving te herinneren. En gelukkig was de heer Smeenk met zijn opmerking, dat diezelfde arbeiders-organisaties, met welke samen thans vele werkgevers de taak der sociale wetgeving gaarne zouden overnemen, in den tijd van haar opkomst door de werkgevers in het algemeen weinig vriendelijk zij bejegend.

Minder gelukkig was deze prae-adviseur in zijn debatje met prof. Verrijn Stuart Sr. De heer Smeenk had tegen het vrijhandelsbetoog van den Utrechtschen hoogleeraar de niet nieuwe opmerking geplaatst, dat het protectionisme van andere landen ons dwingt hetzelfde te doen; het standpunt van den fair trade. Waartegenover de heer Stuart kon volstaan met de zeker ook niet nieuwe, maar nog nooit weerlegde repliek: indien protectie schade aanricht, vergrooten wij deze in plaats van ze te verkleinen door aan anderer protectie de onze toe te voegen.

Het algemeen Nederlandsch belang wordt hiermede slecht gediend. En het algemeen wereldbelang evenzeer.

In dit opzicht tusschen deze twee belangen geen strijd. In ander opzicht, wèl? Een der pikantste puntjes in de beraadslaging was het onderling debat van drie sociaal-democraten; de heer van der Waerden kreeg zich ook tegen twee politieke geloofsgenooten, de heeren Goudriaan en Wibaut te verdedigen.

En hierbij, trouwens ook in zijn debat met anderen, kwam de vraag ter sprake of uitgangspunt voor Nederland zijn eigen landsbelang heeft te zijn dan wel of internationale belangen moeten primeeren. Het standpunt van den prae-adviseur was ietwat onvast. De heer Wibaut heeft hem nog wat verder gedreven op het reeds in zijn prae-advies, maar daar niet zonder weifeling betreden pad, waar de internationale vlag hooger dan de nationale, staat.

Hier lijkt dit pad bedenkelijk. De vraagstukken van handels- en immigratie-politiek zijn nu eenmaal, zolang afzonderlijke soevereine staten bestaan, nationale problemen voor elk dezer staten apart.

D. VAN BLOM.

#### DE MERCHANDISE MARKS AMENDMENT BILL EN DE NEDERLANDSCHE EIEREXPORT.

Aan het eind der belangwekkende beschouwingen, die Prof. Bruïns in No. 409 van de Econ.-Stat. Ber. wijdt aan de „Merchandise Marks Amendment Bill en de Nederlandsche Belangen”, verwacht hij, dat uit de kringen van Nederlandsche belanghebbenden ernstig verzet zal komen tegen het aanhangige Engelsche wetsontwerp. „Wat daarnevens onze Regeering betreft — aldus Prof. B. — zij zal in haar verzet des te sterker staan, wanneer zij harerzijds afziet van mogelijke plannen, om na aanneming van het Engelsch ontwerp, hier te lande een gelijksoortigen en even afkeurenswaardigen maatregel speciaal ten opzichte van den in- en doorvoer van eieren te treffen”. En na in een noot op den omvang van onze eierexport te hebben gewezen, vraagt hij zich ten slotte af „wat de Regeering ertoe kan hebben bewogen, het ongelukkige denkbeeld in overweging te nemen”.

To begin with — de Regeering heeft „het ongelukkige denkbeeld” in overweging genomen, nadat het haar door belanghebbenden bij den eierexport zelf aan de hand was gedaan. De „Nederlandsche Eierbond”, vertegenwoordigende de voornaamste organisaties van producenten (w.o. de Coöperatieve Eiermijnen) en handelaars hier te lande, richtte in 't begin van Mei een adres tot den Minister van Binnenl. Zaken en Landbouw, waarin hij twee dingen vroeg, nl.: 1o. dat de Regeering wettelijke maatregelen zou nemen om, met het oog op de komende Engelsche wet, te verhinderen, dat buitenlandsche, in Nederland geïmporteerde,

eieren hier te lande zouden worden voorzien van het oorsprongmerk „Dutch” (of hoe het anders zoude luiden) en 2o. dat tevens bij de wet zou worden voorkomen, dat niet-versche of minderwaardige Nederlandsche eieren zonder meer van het stempel „Dutch” zouden kunnen worden voorzien en zoodoende den goeden naam van alle als „Dutch” in Engeland geïmporteerde eieren een wellicht onherstelbare schade zouden aandoen.

Wat het onder 1o. genoemde betreft, dit zou worden bereikt door bij de wet te verbieden eieren in- en door te voeren, die niet zijn voorzien van een duidelijk zichtbaren en onuitwisselbaren stempel of merk, vermeldende den naam van het land van herkomst.

De Nederlandsche georganiseerde belanghebbenden — en dit zijn naast onze coöperaties ongeveer alle bona-fide handelaren en handelsverenigingen — wenschen dezen maatregel alleen om het Nederlandsche product tegen oneerlijke concurrenten te beschermen. Immers is het wetsontwerp in Engeland tot wet verheven en is het dus verplichtend gesteld, dat alle in Engeland geïmporteerde eieren voorzien moeten zijn, hetzij van 't woord „imported”, hetzij met een aanduiding van 't land van herkomst, dan kan het en zal het ook voorkomen, dat zekere minder-nauw-kijkende eierhandelaren niet-Nederlandsche (bijv. Egyptische, Poolsche, Marokkaansche enz.) eieren in Engeland invoeren via Nederland, na ze hier te lande eerst van het stempel „Dutch” te hebben voorzien. Met de aanduiding „imported” toch zal op het in Engeland geïmporteerde ei tegelijkertijd een stempel van een zekere minderwaardigheid zijn gedrukt, terwijl de aanduiding „Dutch” juist het omgekeerde tot gevolg heeft; de aldus bestempelde eieren zullen wegens den voortreffelijken naam, dien het Nederlandsche ei in Engeland thans reeds heeft (weliswaar meer bij de importeurs dan bij de consumenten), gretiger aftrek vinden en een hooger prijs bedingen. Deze slinksche buitenlandsche (Nederlandsche zoolvel als buitenlandsche) eierhandelaren zal dus voordeelig zijn. En nu is de eenig afdoende manier, om deze praktijken te voorkomen, het voor ons land navolgen van 't Engelsche voorbeeld en ook hier geen buitenlandsche eieren in- of doorlaten, die niet gemerkt zijn met naam of aanduiding van het land van herkomst. Zoodoende wordt voorkomen, dat een Egyptisch of Marokkaansch ei, in Nederland binnenkomend, ons land weer verlaat gemetamorphoseerd tot een (als is 't dan genaturaliseerd) Nederlandsch ei — „Dutch”.

Laat men den oneerlijken handel vrij zijn gang gaan, dan zou onze bona fide eierhandel op Engeland ernstig in gevaar komen, zoodat hetzij de export in omvang achteruit zou gaan, hetzij de prijzen (ook voor de onvervalschte „Dutch” eieren) achteruit zouden loopen. En wat dit zou beteekenen moge duidelijk worden uit het feit, dat — om ons tot 1922 te bepalen <sup>1)</sup> — het vorig jaar in totaal 8.904.000 KG. versche eieren (ter waarde van f 9.465.000) door Nederland werden uitgevoerd, waarvan naar Engeland niet minder dan 5.267.000 KG. (t. w. v. f 6.191.000), terwijl de gemiddelde prijs van f 1.59 (per KG.) in 1920, en f 1.53 in 1921 toch reeds tot f 1.06 in 1922 is teruggevoelen.

Wenschen dus de Nederlandsche belanghebbenden in Overwegende meerderheid door een wettelijke bepaling op de eerste plaats te voorkomen, dat onder den naam „Dutch” ook eieren van niet-Nederlandsche herkomst in Engeland worden ingevoerd en daar den goeden naam van ons product gaan bederven — op de tweede plaats zouden zij ook wenschen te voorkomen, dat alle in Engeland geïmporteerde eieren van Nederlandschen oorsprong over denzelfden kam (omnis comparatio claudicat) geschoren worden een-

<sup>1)</sup> In de eerste 9 maanden van dit jaar (Jan./Sept.) werd reeds aan eieren uitgevoerd een hoeveelheid van 11.550.000 KG. (t. w. v. f 9.826.000), waarvan alleen naar Engeland 9.453.000 KG. (t. w. v. f 4.486.000).

voudig, omdat zij allen de aanduiding „Dutch” dragen. Immers het stempel „Dutch” geeft op zichzelf nog geen enkelen waarborg van deugdelijkheid. Ook niet-versche (speculatieve eieren) en andere minderwaardige Nederlandsche eieren zullen onder hetzelfde stempel naar Engeland gaan als het werkelijk versche en volwaardige product. Daarom hadden belanghebbenden aanvankelijk willen zien bepaald, dat de naar Engeland gezonden eieren naast het stempel „Dutch” ook nog het handelsmerk van den betrokken exporteur zouden moeten dragen. Het recht tot stempeling met „Dutch” en de bij-stempeling moet dan een voorrecht worden, welk voorrecht alleen zou behooren te worden gegeven aan de exporteurs, die te goeder naam en faam bekend staan, (een qualificatie, die ondanks hare betrekkelijke vaagheid, ook bij onze botercontrôle volkomen voldoende is gebleken) en hun merk bij de contrôle hebben doen inschrijven. Aan de handelaren, die niet te goeder naam en faam bekend staan of zich niet onder contrôle willen stellen, zou geen vergunning behooren te worden gegeven hunne voor export naar Engeland bestemde eieren te merken met „Dutch”, doch alleen met „imported”. Daarenboven zou 't voorrecht, om met „Dutch” te merken en 't handelsmerk bij te stempelen, weer moeten worden ontnomen aan de vergunning-houdende exporteurs, die betrapt worden op knoeierijen.

Op deze wijze wordt bereikt: 1o. dat de aanduiding „Dutch” waarborg is voor den echt-Nederlandschen oorsprong, zoowel als voor de verscheidenheid en volwaardigheid en 2o. dat juist ten gevolge van de bij-stempeling de Nederlandsche exporteurs de hoedanigheid hunner zendingen zoo hoog mogelijk zullen opvoeren. Immers nu zit er extra voordeel aan vast: niet alleen het merk „Dutch”, maar ook nog 't handelsmerk van den meer of minder gunstig bekend staanden betrokken exporteur zullen in Engeland invloed uitoefenen op afzet en prijs.

Daarenboven bestaat de mogelijkheid, dat ten gevolge der hier geschetste regeling niet alleen meer bij de Engelsche importeurs — zooals tot nu toe — maar ook bij het Engelsche publiek zelf het Nederlandsche ei een goeden naam zal gaan krijgen. Immers wanneer het publiek bemerkt, dat een ei, bestempeld met „Dutch” steeds een versch en goed ei is en bestempeld daarenboven met het handelsmerk van de Eiermijn X of de Firma IJ een buitengewoon goed ei, dan zal het steeds veel juist naar *dat* soort ei vragen. Iedere exporteur zal dus zijn uiterste best doen de hoedanigheid der onder zijn handelsmerk uitgevoerde eieren steeds hooger op te voeren.

De geheele regeling is er dus opgericht eenerzijds om te voorkomen, dat niet-Nederlandsche, niet-versche of niet-volwaardige eieren als „Dutch” in Engeland onder 't consumeerend publiek komen en anderzijds om den afzet van de als „Dutch” in den handel gebrachte eieren door opvoering der hoedanigheid te verzekeren en te vergrooten. Dit is in 't belang en van den Nederlandsche producent en van den dito handelaar en van den Engelschen consument en alleen in 't nadeel van den Nederlandschen of buitenlandschen knoeier, die zich den weg ziet afgesneden om ten koste van den naam van 't Nederlandsch product — en dus van den producent en den bona fide exporteur — zich te verrijken.

Dit is dan de reden, waarom de georganiseerde eierproducenten en -handelaars aan de Regeering gevraagd hebben om een wettelijke voorziening en waarom de Regeering gemeend heeft aan dit verzoek te moeten voldoen. Echter niet ten volle. Immers in gevolge het boven reeds vermelde adres van den Nederlandschen Eierbond is er op 't einde van Mei op het Departement van Binnenlandsche Zaken en Landbouw een bijeenkomst gehouden van vertegenwoordigers der organisaties van eierproducenten en -handelaars en de betrokken hoofdamttenaren van de Directie van den Landbouw. Op die bijeenkomst werd deze aangelegenheid aan de hand van 't adres van den

Ned. Eierbond in den breede besproken. Over de vraag of men het noodig achtte, dat ook de in Nederland in- of doorgevoerde eieren, zouden zijn voorzien van een stempel, vermeldende het land van herkomst, bestond nagenoeg eenstemmigheid. Nadat er echter van meer dan één kant op was gewezen, dat er een uitgebreide en kostbare contrôle zou moeten komen, indien men verder wilde gaan dan de Engelsche wet noodig maakte, indien dus vergunning tot stempeling met „Dutch” en bij-stempeling met 't handelsmerk van den exporteur slechts aan bona fide en onder contrôle staande exporteurs zou worden gegeven, kwamen de vertegenwoordigers der organisaties (op een paar na) op het daarop betrekking hebbende gedeelte van 't adres van den Ned. Eierbond terug. Mocht de practijk uitwijzen, dat zonder contrôle ernstige misbruiken niet te keeren waren, dan zou de komende wettelijke regeling — zoo meende de vergadering — alsnog in die richting kunnen worden aangevuld en uitgebreid. Intusschen belet niets de exporteurs om inmiddels maar vast zelf met de bijstempeling van het handelsmerk te beginnen.

Indien de dagbladen den inhoud van het aan de organisaties van belanghebbenden rondgezonden voorontwerp-Eierwet juist hebben weergegeven, bepaalt dit er zich dan ook alleen toe den in- en doorvoer van eieren, niet voorzien van het stempel van het land van herkomst, te verbieden.

Ik meende, dat het zijn nut had een en ander eenigszins breedvoerig uiteen te zetten, omdat het hier meer dan een simpele regeling van den in- en doorvoer van eieren geldt en wel: een stap op den weg naar contrôle van alle Nederlandsche exportproducten afkomstig van land- en tuinbouw in den geest, waarin deze bijv. in Denemarken is geregeld. Nu onze land- en tuinbouwexport hoe langer hoe meer gehinderd dreigt te worden door het in het buitenland veldwinnend protectionisme, zullen we onze vooraanstaande positie op de wereldmarkt vooral door de *qualiteit* onze producten moeten handhaven. En daarom is qualiteitsbescherming door wettelijke maatregelen vooralsnog onmisbaar.

Mr. H. VAN HAASTERT.

\* \* \*

[Men mag Mr. van Haastert dankbaar zijn voor zijn uitvoerige uiteenzetting, waarin de bedoeling van de ontworpen regeling, waarover tot dusver slechts enkele ingezonden stukken licht hadden gegeven, duidelijk wordt uiteengezet.

Het doel is dus niet in de eerste plaats bescherming van den Nederlandschen consument, maar steun aan den Nederlandschen exporteur op de Engelsche markt. Men kan erover twisten welk van deze belangen het best diep ingrijpende maatregelen zou kunnen motiveren. Dat evenwel ook het tweede doel alle aandacht verdient, zal niemand ontkennen.

De vraag is echter, of ook voor dit doel de aangewezen weg de juiste is. Op het oogenblik kennen wij hier te lande reeds twee artikelen, boter en kaas, ten opzichte waarvan met medewerking van den wetgever een regeling getroffen is, die op geheel bevredigende en afdoende wijze zoowel het exportbelang als ook het Nederlandsche consumentenbelang steunt. Bij de wet is een rijksmerk ingevoerd en met behulp van de organisaties der producenten zijn regelingen in het leven geroepen, die zekerheid geven, dat het rijksmerk alleen wordt gedragen door deugdelijk product. Frauduleus gebruik van het merk, onverschillig of het Nederlandsch of vreemd product betreft, is strafbaar.

Dit is de juiste opzet. Uit het artikel van Mr. van Haastert blijkt, dat men dit aanvankelijk ook begrepen heeft. Alleen schijnt in plaats van het rijksmerk ieder exporteur zijn eigen merk op deze wijze beschermd te hebben willen zien, wat een afwijking zou zijn geweest van de regeling voor boter en kaas, die nadere motivering zou behoeven.

Dit deel van het voorstel is echter, zooals de schrijver mededeelt, later teruggenomen, zoodat het ont-



werp thans niet als bij de boter en kaas al zijn krachten concentreert op opvoering van het erkende Nederlandsche product, doch slechts de vreemde concurrentie op de Engelsche markt onder de — vermoedelijk veelal juiste — presumpcie van minderwaardigheid van dit vreemde product, tracht te verzwakken, daarbij de vraag van de qualiteit van het Nederlandsch product onbeantwoord latend.

In beginsel is dit, zooals men terecht bij de boter en de kaas begrepen heeft, niet de juiste weg. Bovendien, waar komt het op neer. De Engelsche eisch van stempeling van het ingevoerd product is te motiveeren met het belang van den consument. Nederland zal echter allen doorvoer van ongestempelde eieren gaan verbieden, alleen omdat de kans bestaat, dat men deze hier frauduleus met „Dutch” zal stempelen en dan naar Engeland doorvoeren. Dit is zeker in strijd met het standpunt, dat in de moderne handelspolitiek algemeen, ook in zeer protectionistische landen, tegenover den doorvoer wordt ingenomen, en men zal goed doen na te gaan, of het in alle opzichten met de bestaande handelsverdragen is overeen te brengen. Bovendien laat Engeland de keus tusschen stempeling met den naam van het land van herkomst of met het woord „imported”, terwijl Nederland in hare als verlengstuk op deze regeling bedoelde wet, uitsluitend ter bescherming van haar eigen niet gecontroleerde product, voor alle over haar gebied doorgevoerde vreemde eieren steeds stempeling met den naam van het land van herkomst zal eischen. Ook dit maakt een vreemden indruk. Bij onmacht om de juiste regeling te treffen, gaat men ten opzichte van den vreemden concurrent verder dan te motiveeren is.

Ik geloof dan ook, dat het ontwerp nog wel eens terdege onder het oog mag worden gezien en dat de Regeering zich wel tweemaal bedenken mag, eer zij zich laat vinden voor een andere regeling dan volgens de beproefde beginselen der kaas- en botercontrole. B.]

#### HET RAPPORT DER INDISCHE BELASTING-COMMISSIE OVER DE VENNOOTSCHAPS-BELASTING.

In Juli 1922 is in Indië een Commissie benoemd, met de opdracht voorstellen te doen tot herziening van de grondslagen van het Indische belastingstelsel. Voorzitter was de Vice-President van den Raad van Indië, Dr. E. Moresco, terwijl de Commissie naast enkele ambtenaren voorts nog Mr. H. s' Jacob en den Regent van Serang omvatte.

Van deze Commissie is thans een eerste rapport verschenen, hetwelk bepaaldelijk handelt over de belasting van rechtspersonen. Het onderwerp vormt slechts een deel doch uiteraard een zeer belangrijk, zoo niet het meest belangrijke deel van de taak der Commissie en een dergelijke afzonderlijke behandeling brengt het gevaar met zich, dat ook het werk der Commissie eenigermate het gebrek aan eenheid zal gaan vertoonen, hetwelk, zoozeer het bestaande Indische belastingstelsel, indien men het woord „stelsel” hier gebruiken mag, kenmerkt. Niettemin was deze afzonderlijke behandeling geboden, wilde bereikt kunnen worden, dat naar den wensch der Regeering de nieuwe regeling op dit stuk met 1 Januari 1925 in werking zou kunnen treden.

Na een aantal inleidende mededeelingen doet de Commissie in Hoofdstuk III een samenvatting van de regeling, die zij gewenscht acht, voorafgaan. Zij doet zulks in een zestal punten, die hieronder, telkenmale voorzien van een samenvatting van de nadere beschouwingen dienaangaande in de volgende hoofdstukken van het rapport, worden weergegeven. Het behoeft niet gezegd, dat hier louter een résumé wordt gegeven en niet in eenige discussie getreden wordt.

I. De rechtspersonen worden onttrokken aan de werking der bestaande inkomstenbelasting en aangeslagen in een afzonderlijk te regelen belasting onder

den naam van winstbelasting. De productenbelasting en de speciale (met extra-winstbelasting verrekenbare) uitvoerrechten worden niet bestendigd.

II. De winstbelasting wordt geheven naar de winst en volgens een oplopend tarief.

De Commissie motiveert zulks in de eerste plaats door te wijzen op het verschil in belasting van het inkomen van natuurlijke en van rechtspersonen. De belasting van de laatste draagt steeds een overwegend zakelijk karakter. Landen, die als Indië in hoofzaak arbeiden met vreemd kapitaal, zijn aangewezen op heffing aan de brou. Wil men de opbrengst der bedrijven belasten, dan kan men deze niet treffen bij de personen, die het kapitaal verstrekt hebben en aan wie de opbrengsten daarvan in laatste instantie toevloeien. Dit is het groote verschil met landen als Nederland, dat zelf in den regel de zetel is van de natuurlijke personen, die het kapitaal voor de aldaar werkzame rechtspersonen verstrekt hebben en waar men dus zoowel bij den rechtspersoon als later bij den dividend-trekenden natuurlijke persoon heffen kan. Het ontbreken van deze laatste mogelijkheid brengt voor Indië den eisch mede om de lasten, die op de rechtspersonen gelegd worden, zwaarder te maken dan elders, terwijl het zoowel een eisch van recht als een belang van den fiscus is, deze lasten op de met het bedrijf gemaakte *winsten* te leggen in stede van op de uitkeeringen aan aandeelhouders. Het belang van den fiscus spreekt met name bij familievennootschappen, waar het natuurlijke verband dat tusschen inkomsten en uitkeeringen bestaat, te gemakkelijker ten nadeele van den fiscus kan worden verbroken.

De Commissie erkent dat heffing naar de uitkeering overzichtelijker en vlotter kan plaats vinden, terwijl de fiscus zich alsdan niet in het bedrijf zou behoeven te mengen. Zij meent echter, dat de bezwaren aan belasting naar de winst verbonden, vooral nu reeds een ervaring van betekenis verkregen is, tot een minimum kunnen worden teruggebracht, en er niet toe mogen leiden met een gebrekiger grondslag genoeg te nemen, tenzij de omstandigheden mochten veroorloven de heffing zoo laag te stellen, dat het belang van zuiverheid van grondslag en werking te geringe practische betekenis zou hebben om tegen dat van eenvoud in de toepassing op te wegen. Onder de bestaande omstandigheden kan dit echter als uitgesloten worden beschouwd.

Bij een bevredigende verdeeling der lasten moet gestreefd worden eenzijdigs naar een regeling, die het vreemde kapitaal niet afstoot, anderzijds naar een zekere gelijkheid van druk. De Commissie is van oordeel, dat een eenvormig heffingspercentage aan deze beide vereischten tekort doet. Het is in omgekeerden zin progressief en zal vooral ondernemingen, die nog in hare kindsheid verkeerden, ongelijk zwaar treffen.

De Commissie meent, dat voor de bestaande bonte reeks van vennootschapsheffingen (belasting naar het zuiver inkomen, naar de extrawinst, naar de overwinst, productenbelastingen en uitvoerrechten) een algemeene enkelvoudige heffing in de plaats moet treden. De regeling is thans onnoodig ingewikkeld en moeilijk te hanteeren.

Over het karakter dezer enkelvoudige heffing bestond, blijkens het rapport, dat op dit punt zeer uitvoerig is, geen volledige overeenstemming. Met name betrof dit de vraag, of uitsluitend naar de winst zou moeten worden geheven, dan wel voor een aanvullend deel ook naar de uitkeeringen. Dit zou het juiste beginsel van lager belasting van in het bedrijf zelf aangewende winsten tot uitdrukking brengen. De meerderheid sprak zich evenwel uit voor een enkele winstbelasting.

Uitvoerige beschouwingen worden voorts gewijd aan de quaestie, welke beginselen den opbouw van het tarief zullen hebben te bepalen. De Commissie motiveert nader haar keus van een oplopend tarief door er op te wijzen, dat al is het begrip individueele draagkracht niet zonder meer op rechtspersonen van toepassing, er niettemin tusschen de rechtspersonen wel degelijk verschillen bestaan, die met de verschillen in draagkracht bij de natuurlijke personen evenwijdig loopen en waarop met evenveel recht een progressie in de heffing kan worden gegrond. Deze verschillen komen hier evenwel niet tot uiting in de absolute grootte van het inkomen, doch in de verhouding van dat inkomen tot het kapitaal, dat tot het verkrijgen heeft medegewerkt, m. a. w. in de winstgevendheid.

Waar belasting op rechtspersonen steeds tegelijk een zakelijk karakter blijft dragen en dus gekapitaliseerd in den koers der aandelen tot uiting komt, zijn op het moment der invoering ingrijpende gevolgen onvermijdelijk. De Commissie wijst er evenwel op, dat het beginsel van progressieve winstheffing reeds bestaat, zoodat het slechts

gaat om verbetering en juistere regeling van een reeds bestaande belasting, waartegen het bezwaar niet of slechts in geringe mate geldt.

III. De belasting bedraagt ten minste 5 en ten hoogste 30 percent van de winst. Het laagste percentage wordt geheven, indien de winst niet meer dan 5 pCt. van het kapitaal bedraagt, het hoogste indien de winst 75 pCt. van het kapitaal of meer bedraagt.

Het belastingpercentage klimt met 0.7 voor elk vol percent, waarmee het winstpercentage boven 5 stijgt, totdat, bij een winst van 20 pCt. van het kapitaal, 15,5 pCt. van de winst wordt geheven. Vervolgens bedraagt de stijging van het belastingpercentage 0.3 voor elk vol percent, totdat, bij een winst van 35 pCt. van het kapitaal, 20 pCt. van de winst wordt geheven. Daarna bedraagt de stijging 0,25 voor elk vol percent, totdat, bij een winst van 75 pCt. van het kapitaal, de maximum-belasting van 30 pCt. van de winst wordt geheven.

De Commissie is er bij het opstellen van het tarief van uitgegaan, dat de opbrengst ongeveer gelijk zal moeten zijn aan die van de tegenwoordige belastingen. Bij het rapport is een aantal tabellen en graphische voorstellingen gevoegd, waaruit de werking van het tarief kan worden afgelezen. De laagste heffing bedraagt thans met opcenten 7.2 pCt. en wordt volgens het voorstel 5 pCt., terwijl de maximumgrens van 30 pCt. de belasting bij winsten van 85 pCt. en meer belangrijk lager doet zijn dan thans. Blijkens het rapport wenscht het lid de heer s' Jacob te zien aangegeekend, dat z. i. met een maximum van 25 pCt. diende te worden volstaan.

IV. De winst wordt berekend op dezelfde wijze als thans het „zuiver inkomen”, behoudens dat

1e. genoten uitkeeringen op aan den belastingplichtige toebehoorende aandelen op naam in lichamen, die zelf aan de winstbelasting onderworpen zijn, niet meer voor de helft worden medegerekend, doch geheel buiten rekening worden gelaten;

2e. verliezen, die in de voorafgaande 3 jaren geleden zijn en niet in mindering van gemaakte winsten konden worden gebracht, kunnen worden afgetrokken, met dien verstande, dat de aanslag diensgevolge niet met meer dan 50 pCt. kan worden verminderd.

Beide punten zijn verbeteringen van bestaande onjuistheden. Door het eerste zal de thans voor 50 pCt. bestaande dubbele belasting bij holding companies geheel worden opgeheven, terwijl het tweede punt een correctie vormt op den tegenwoordigen toestand, die uitsluitend met de resultaten van het afgelopen jaar rekening houdt. Uit het rapport blijkt, dat de heer s' Jacob er voor was terug te keeren tot het oude stelsel van de gemiddelde winst over de laatste 3 jaren. De Commissie meende dit evenwel niet te moeten aanvaarden, omdat exceptioneel gunstige jaren aldus hun invloed nog langen tijd zouden doen gevoelen. Zij heeft op dezen grond de voorkeur gegeven aan de genoemde mogelijkheid oude verliezen nog eenigen tijd en tot zekere hoogte in rekening te blijven brengen.

V. Voor elk jaar geldt als kapitaal naast hetgeen gestort en niet teruggegeven of om andere redenen op de aandelen afgestempeld is, de werkelijk aanwezige en op de balans verhandelde reserves.

Het stelsel van belasting der winst dwingt het werkelijk kapitaal tot grondslag te nemen.

De tegenwoordige regeling is deze, dat vennootschappen, die op 31 December 1919 reeds bestonden, rekening mogen houden met de op dat tijdstip in het bedrijf gebezigde onuitgekeerde winsten, doch dat overigens naast de werkelijk gedane stortingen slechts hetgeen onder den vorm van bonusaandelen uit de teruggehouden winsten aan aandeelhouders wordt uitgekeerd, in aanmerking mag worden genomen.

Dit stelsel is onjuist. De berekening is er niet zuiver door en bovendien wordt op die wijze een ongewenschte aanrang uitgeoefend tot vergrooing van het nominale kapitaal.

Noodig is, dat jaarlijks het inderdaad in het bedrijf werkzame kapitaal wordt vastgesteld. Door belastingplichtigen zullen jaarlijks de noodige gegevens moeten worden verstrekt, terwijl de door de aantooning per 31 December 1919 verkregen gegevens verder als grondslag zullen dienen. De Commissie acht deze regeling in de praktijk zonder veel bezwaar uitvoerbaar.

VI. Voor de niet in Nederlandsch-Indië gevestigde

rechtspersonen, die hun winst ten deele hier, ten deele elders verwerven, zal de belasting worden berekend naar de hier verworven winst en naar het daartoe aangewende kapitaal; omtrent beide factoren zullen de belastingplichtigen de noodige gegevens moeten verschaffen door afzonderlijke winst- en verliesrekeningen en balansen.

Ook hier is naar het oordeel der Commissie de thans geldende regeling, volgens welke bij overigens gelijk blijvende kapitalen en eenzelfde winst in Indië, de te betalen belasting wisselt met de bedrijfsresultaten van het buiten Indië uitgeoefende deel van het bedrijf, niet houdbaar.

De Commissie ontveinst zich niet, dat aan de door haar voorgestelde regeling zeker moeilijkheden verbonden zijn. Zij acht deze echter niet van overwegenden aard en meent ook in deze te mogen verwachten dat de voordeelen de nadelen zullen overtreffen.

Ten slotte wijdt het rapport nog enkele woorden aan de regeling van het hooger beroep. De bestaande regeling verdedigt zij niet. Onafhankelijkheid en deskundigheid van het college, dat in hoogsten aanleg uitspraak doet, snelheid van uitspraak en openbare bekendheid met de gevallen beslissingen zijn desiderata, die gesteld mogen worden en waarop de Commissie desgewenscht nader zal terugkomen.

Behalve de reeds genoemde bijlagen zijn aan het rapport nog enkele berekeningen omtrent de resultaten van de geldende belastingen op de verschillende bedrijfspgroepen toegevoegd.

#### DE STAATKUNDIGE BETEKENIS VAN DEN GULDEN.

##### I.

Voor de Amsterdamsche Studentenclub voor Staatkunde heeft Mr. P. J. C. Tetrode op 8 dezer een lezing gehouden over bovenstaand onderwerp. Spr. begon met de opmerking dat hij zich het recht moest voorbehouden de meeningen, die hij zou gaan uitspreken, als voorloopigheden te kenmerken.

De geheele maatschappij, dus ook haar economisch bestel, verkeert tegenwoordig in een staat van gisting.

Daarom zoude het onvoorzichtig zijn, zich reeds thans, voor zooverre het niet noodig is, aan uitspraken vast te leggen.

Vervolgens zette spr. de groote betekenis van een waarde vaste munteenheid uiteen en beantwoordde de vraag, waardoor de gulden vroeger wel waarde vast was en hij zulks nu niet meer is.

De Gulden was vroeger betrekkelijk waarde vast, omdat zijn koopkracht geregeld werd door het goud en hij dus in zijn waardeverhouding tot de overige goederen en tot alle diensten de waardeverhouding van het goud volgde. Doordat nu over bijna de geheele beschaafde wereld het systeem van den gouden standaard werd gevolgd had die wereld één en dezelfde internationale munt, het goud en konden de landen hun wederzijdsche vorderingen dus op vaste basis ruilen.

Dit fijn opgebouwde stelsel van wettelijke gouden (reken)munt, dat als een gouden verkeersnet bijna de geheele, groothandel drijvende aarde omspande, een muntstelsel, dat het ideale reeds dicht scheen te benaderen en daarnaast de betrekkelijk vaste waarde van het goud, deze beide dingen heeft de wereldoorlog met één slag vernietigd. De Gulden is losgemaakt van zijn goudbasis en moet op eigen beenen staan, de waarde van het goud tegenover de goederen is gedaald.

Hiermede kwam spr. aan zijn tweede vraag: „Waarom herstellen wij den ouden toestand niet?” en zeide:

Wanneer ik in hetgeen ik hedenavond tot U heb gezegd, duidelijk genoeg ben geweest, dan moet ge nu tot het besef zijn gekomen, dat die vraag dubbelzinnig is, twee dingen kan bedoelen en wel deze twee:

1o. Waarom haken wij de waarde van den Nederlandschen Gulden niet onmiddellijk weder vast aan de waarde van het goud?

2o. Waarom brengen wij den Gulden niet terug op zijn oude koopkracht?

Wat nu dat eerste punt betreft, dat gaat dan om de vraag waarom er thans reeds geen pogingen worden gedaan om den Nederlandschen Gulden terug te brengen op zijn nominale goudwaarde; daarbij laat ik voor een oogenblik rusten de quaestie of zoo iets thans mogelijk is, maar onderzoek slechts alleen de wenschelijkheid van het geval.

Welnu, de reden en het nut van den Goudgulden was zijn waardevastheid en die was te danken aan de waardevastheid van het goud en het feit dat de meeste Staten met ons den gouden standaard hadden. Ik toonde aan dat wij voorloopig naar men meent op een volledige waardevastheid van het goud niet behoeven te rekenen en het algemeene gouden wegnemet van den gouden standaard voorloopig nog stuk is. Zouden wij dus voorbarig onzen Gulden weder vasthaken aan het goud, dan zouden wij daarmede toch niet bereiken waardevastheid van den Gulden, eerder het tegendeel; immers de dollar staat tegenwoordig op goudpeil. Ja de Noord-Amerikaansche dollar bepaalt den goudprijs; zouden wij ons dus aan den goudprijs met onzen Gulden vast willen klemmen, dan zouden wij ons met onzen Gulden moeten vastklemmen aan den Noord-Amerikaanschen dollar.

Wij hebben het nog juist dezer dagen gezien hoe eensklaps deze dollar met eenige centen tegelijk naar boven vloog; dat zoude dan ook met den Nederlandschen Gulden gebeuren en alle evoluties van den dollar-acrobaat zoude de Nederlandsche Gulden moeten mede maken. Heeft Groot-Britannië rente en aflissing op zijn reusachtige schuld aan de Vereenigde Staten te voldoen en is het dus voor vele Vereenigde-Statens-dollars als koper aan de markt, en klimt daardoor die dollar flink naar boven, dan moet de Nederlandsche goudgulden, die nu een rechte dollar-gulden is geworden, even flink mede naar boven klimmen; dat wil dus zeggen bezitters van Nederlandsche Gulden kunnen, bij wijze van Sint Nicolaasverrassing plotseling veel meer voor hun Gulden krijgen dan pas geleden. Van den anderen kant worden de Vereenigde Staten van Noord-Amerika geneigd leeningen te verstrekken aan het noodlijdende Europa en stellen zij daarvoor flinke dollarbedragen aan Europa ter beschikking, dan daalt de dollar flink in prijs en tegelijkertijd daalt de Nederlandsche Goudgulden, tenminste indien hij bij wil blijven, en dat is immers de bedoeling, flink mede. De bezitters van Nederlandsche Goudgulden krijgen nu eensklaps minder waar voor hun bezit.

De kleine Nederlandsche Gulden vastgeklemd aan zijn grooten goudkameraad den Amerikaanschen dollar, doet dan denken aan den ongelukkigigen jongen, die zich vastklemt aan een voorbij vliegende auto en nu zich niet meer los kan laten, maar op gevaar af van zijn hals te breken of minstens arm of been, in allerouplezierigste vaart wordt mede gesleept, of door een onverwacht geweldig remmen er afgeslingerd wordt.

Het heeft dus geen nut of zin, maar bergt wel veel gevaar den Nederlandschen Gulden thans te brengen op goudpeil; of het mogelijk zoude zijn behoef dus door mij hier niet te worden nagegaan. Eenvoudig zoude het zeker niet zijn.

Ik kom nu op het tweede punt: Waarom brengen wij den Gulden niet terug op zijn oude koopkracht. Ook hier laat ik voorloopig de vraag rusten of dat wel mogelijk zoude zijn, om mij te bepalen tot de vraag of zoo iets wel wenschelijk zoude zijn.

Wat zien wij nu bij zulk een deflatie-proces gebeuren?

Fabrikanten en handelaars bemerken dat eene prijsdaling van eenigen duur en betekenis in gang komt en blijft; daarom onthouden zij zich van het aanschaffen en aanhouden van groote voorraden; zij bestellen minder, zij fabriceren minder, zij houden, voor zooverre hun dat afgaat, hunne werklieden, hunne bedienden wel aan den gang, maar geven slechts mondjesmaat werk en mondjesmaat salarissen en mondjesmaat loonen. Er ontstaat eene loondaling en vervolgens een loonstrijd. Er ontstaat door de steeds dalende prijzen eene zekere lusteloosheid in zaken en eene toenemende werkloosheid en daardoor, toenemende uitgaven voor werklozen en daardoor stijgende belastingen, zonder dat de belastingbetaler in de gelegenheid is door levendigheid in zaken zijne inkomsten te vergrooten; eerder bewerkt de deflatie, wij zagen het zooveel, dat allerwegen het maatschappelijk inkomen achteruit gaat.

Wanneer er eene algemeene prijsdaling plaats vindt, dan kan men, indien met het geval van den anderen kant beziet, ook zeggen, er heeft eene algemeene rijzing van de koopkracht van het geld plaats en dan constateert men hetzelfde.

Maar eene vergrooting van die koopkracht beteekent eene depreciatie van bezittingen in vergelijking met schul-

den. Zoo zal de eigenaar van een huis dat hij indertijd met hypotheek heeft bezwaard, de ruilwaarde van zijn huis terug zien loopen, terwijl zijne hypothecaire schuld even groot blijft.

Daardoor komt er een oogenblik dat de hypothecaire crediteur, uit vrees dat zijn vordering wegens de vermindering van de waarde van het huis niet meer genoegzaam verzekerd is, tot executie zal moeten overgaan.

Met andere woorden, wanneer er eene deflatie plaats grijpt, dan blijft de nominale waarde eener geldvordering wel gelijk, maar hare ruilwaarde neemt toe, terwijl daartegenover bezittingen, al mogen hunne intrinsieke waarden gelijk blijven, in ruilwaarde verminderen.

Tegen zulk een omverwerping van alle debiteur- en crediteurverhoudingen is geen voorspoed bestand; kooplieden, die werken met geleend geld, kunnen ten slotte hunne verplichtingen niet meer volhouden en moeten hunne betalingen staken.

Zouden wij dus thans, en ten overvloede nu er reeds een algemeene malaise is, langs kunstmatigen weg trachten de koopkracht van den gedeprecieerden Gulden terug te brengen op het peil van 1913, dan zoude de tegenwoordig hier te lande bestaande malaise buitengewoon worden verscherpt. Voor eene langzame recuperatie, waarnaar iedereen verlangend uitziet, zou alsdan in afzienbaren tijd geen mogelijkheid zijn.

Met het voorafgaande is dan een antwoord gegeven op de vraag: Waarom brengt men den Gulden thans niet terug op zijn oude koopkracht? Omdat dit thans noodlottig zoude zijn.

Of het thans mogelijk zoude zijn behoef ook in dit geval niet te worden nagegaan.

U heeft dezer dagen in de Fransche bladen kunnen lezen dat de duurte in Frankrijk in den laatsten tijd zooveel erger wordt en dat er daardoor een zekere onrust begint te ontstaan.

De breede lagen der bevolking in Frankrijk gebruiken veel brood; daarom is het begrijpelijk dat die bevolkingslagen allereerst gevoelig worden getroffen door het duurder worden van het brood.

Verontrustende stijging van broodprijzen is niets nieuws; reeds sinds eeuwen vindt men perioden in de geschiedenis dat dure broodprijzen aan de overheid veel zorg bereidden.

Men placht bij dergelijke gelegenheden de bakkers dood te slaan of ze, — zooals zij zeiden „tot waarschuwend voorbeeld? —, in de post van hun deuren op te hangen. Het is vreemd om het te zeggen, maar dat middel hielp niet. De prijzen giugen niet terug. De schraudere koppen van dien tijd, die verder zagen, lieten de bakkers met rust en gingen een schakel terug in den keten der oorzaken van de duurte, zooals zij die zich dachten: zij hingen de graankoopers op, maar ook dat heeft nooit geholpen.

De moderne tijd beoefent zachtzinniger methoden; eene regeering, die door de duurte in het gedrang komt, benoemt heden ten dage eene commissie om het vraagstuk te bestudeeren en dat is het dan ook, wat nu de Fransche Regeering heeft gedaan; zij benoemde eene commissie ter bestudeering van het duurte-vraagstuk.

Maar zooals de menschen van de middeleeuwen zich vergisten in de oorzaak, toen zij de duurte van het brood aan den broodbakker weetten, zoo vergist zich de commissie, indien zij de in Frankrijk heerschende duurte aan de goederen wijt.

Een enkele blik op de buitenlandsche wisselkoersen kan haar dit leeren. Nemen wij de verhouding van den Parijschen Franc tot den Amsterdamschen wisselkoers. In 1913 kreeg men voor bijna twee kwartjes één Fransche franc, thans krijgt men voor bijna twee kwartjes drie Fransche franken. Maar men krijgt niet voor bijna twee kwartjes driemaal zooveel Fransche artikelen als vóór den oorlog.

De oorzaak van de hooge prijzen daar te lande ligt in hoofdzaak niet bij de goederen maar bij het geld. Over het algemeen kan men wel bijna altijd zeggen dat indien de prijzen van alle goederen over de geheele linie rijzen, de oorzaken dier rijzing bij het ruilmiddel, niet bij de goederen liggen.

Niet altijd gaat dit op, maar het is de regel, het andere is de uitzondering.

Twee zulke uitzonderingsoorzaken hebben bij ons op eene algemeene rijzing van goederenprijzen invloed uitgeoefend en wel de verminderde productie wegens den wereldoorlog met de daarop gevolgde, thans nog woedende schijnvrede, en daarnaast de algemeene verhooging van de arbeidsloonen.

Wanneer wij zoeken naar eene blijvende waardevastheid van den Nederlandschen Gulden, dan zoeken wij naar de blijvende gelijkheid van de ruilwaarde der geldvordering op Nederlandsche Gulden luidende.

De beide gevaren welke die waardevastheid bedreigen zijn inflatie en deflatie.

Zoolang de gouden standaard over bijna de geheele beschaafde wereld nog onbepert gold, waren de internationale wisselkoersen de luide herauten, die de eerste sporen van deflatie of inflatie aan de wereld waarschuwend uitriepen, zoodra deze zich in een bepaald land vertoonden, en de circulatiebanken, ter wering van het gevaar dat in eigen land dreigde, verlaagden of verhoogden hunne rentetarieven en goudvorderingen kruisten over de verschillende landsgrenzen.

De wisselkoersen spreken thans van eene algemeene inflatie rondom ons en deze bedreigt ook den Nederlandschen Gulden.

Maar de wapens, waarmede het dreigend gevaar eertijds werd afgewend: verhooging der rentetarieven en uitzending der goudtroepen, kunnen niet meer worden gehanteerd als vroeger.

De Nederlandsche Bank heeft thans meer dan één miljard Gulden aan bankbiljetten in omloop tegen f 341 miljoen als hoogste cijfer in 1913/14. Voor dat bankpapier kan men allerlei zaken en diensten koopen, zoodat met dat meerdere bedrag aan omloop van bankbiljetten evenveel meer koopkracht in Nederland is gemaakt. Nederland is zeer zeker niet rijker uit den oorlog te voorschijn gekomen; de meerdere koopkracht van die + 670 miljoen is daarom een schijnkoopkracht en De Nederlandsche Bank heeft inflatie gebracht.

Laat ik u dit zeggen dat een circulatiebank zooals De Nederlandsche Bank, in bijna alle zaken die zij doet, behalve in haren goud- en buitenlandschen wisselhandel, eene passieve houding aanneemt. Daarom kan zij de emissie van hare bankbiljetten niet onbepert uitbreiden, noch ook onbepert inkrimpen of ook maar op dezelfde hoogte houden, en laat ik er dan tevens openhartig bijvoegen dat werkelijk voor onze behoeften, dat wil zeggen voor de behoeften van Nederland aan ruilmiddel, er veel te veel aan bankpapier van De Nederlandsche Bank uitstaat. En toch — het klinkt als een paradox — staat er niet te veel bankpapier uit en veroorzaakt dus dit bedrag geen inflatie.

Als U scherp heeft geluisterd naar wat ik zoo juist zeide, dan heeft U reeds grootendeels de verklaring van die schijnbare tegenspraak. Er is te veel bankpapier voor den Nederlandschen omloop maar niet voor den omloop, want een gedeelte van ons bankpapier is thans over de grenzen, voornamelijk wel in Duitschland, en het vervult niet de rol van ruilmiddel.

Het is natuurlijk moeilijk het bedrag van bankpapier dat zich in buitenlandsche handen bevindt op zijn ware grootte te schatten, men heeft ons bedragen genoemd van f 300 m/m. en naar mijne meening is dat cijfer niet te hoog. Dan zouden er dus van dat hierboven genoemde meerbedrag van f 670 m/m. aan bankbiljetten boven 't hoogste cijfer van 1913/14 nog f 430 m/m. te verantwoorden zijn. Als U er nu op bedacht zijt dat het indexcijfer van nu, vergeleken bij dat van 1913, op circa 160 uitkomt en dan tevens bedenkt dat hoe duurder de zaken zijn er des te meer geld voor noodig is om ze betalen en dus ook van hand tot hand te doen gaan en dus zooveel meer aan ruilmiddel in omloop wordt gehouden, dan komt U met mij tot de gevolgtrekking dat, indien men in 1913/14 kon volstaan met f 304. miljoen aan ruilmiddelen, bij overigens gelijk blijvende behoefte er thans f 182,4 miljoen meer noodig zijn. Zoo blijven er van evengenoemd surplus van f 430 miljoen nog over f 247.6 miljoen.

Het is een bekend feit, dat er in de oorlogsjaren juist in dien kring van menschen veel is verdiend die het minst op de hoogte zijn van belegging. Zij kwamen in het bezit van contante middelen, dat wil zeggen van bankbiljetten van onze circulatiebank, die zij niet wisten te beleggen. Ook durfden zij menigmaal naar buiten niet te laten blijken van de plotseling verkregen rijkdommen.

En slotte was ook de fiscus, de belastinggaarder er, om de gelukkige nieuwe rijken tot geheimzinnigheid en verborgen houden te nopen. Ook dit alles houdt een gedeelte onzer bankbiljetten-emissie buiten het ruilverkeer: zij worden als „belegging“ vastgehouden.

Laat ik U eindelijk nog op een laatsten factor wijzen, die de behoeften aan ons bankpapier heeft doen toenemen: de vele Deutsche Banken en andere zaken die zich hier in ons land hebben gevestigd, hebben natuurlijk behoefte aan kasmiddelen, dat wil dus zeggen aan de biljetten van onze circulatiebank en scheppen zoo behoefte.

Wanneer U dit alles overweegt dan moet het U duidelijk worden, dat het surplus aan Nederlandsch bankpapier thans, tegenover 1913/14 in omloop niet inflatie behoeft te beteekenen.

Waarom kan De Nederlandsche Bank haar wapen „goud“ niet meer op dezelfde wijze hanteeren als vóór 1914.

Omdat in tegenstelling met vóór den oorlog, groote bedragen van hare bankbiljetten niet meer als ruilmiddel hier rondloopen, maar als beleggingsobject, of als ruilmiddel in het buitenland, dienst doen.

Hare biljetten geven geen rente; ieder oogenblik moet De Nederlandsche Bank er dus op bedacht zijn, dat de houders van groote bedragen ze wenschen om te zetten in rentegevende, niet speciaal Nederlandsche beleggingen en ze haar worden aangeboden zonder dat de economische toestand van ons land daartoe aanleiding geeft en zonder dat de wisselkoersen de nadering van dit gevaar voor de Nederlandsche valuta aankondigen.

Het buitenland dat thans nog veel Nederlandsch papier als ruilmiddel gebruikt, doet dat uit wantrouwen tegenover het inlandsch bankpapier; zoodra het dit niet meer zal wantrouwen worden Nederlandsche bankbiljetten in groote bedragen aangeboden ter omwisseling in buitenlandse waarden.

In beide gevallen zal dan De Nederlandsche Bank op haar bezit aan goud en aan vorderingen op het buitenland moeten terugvallen.

Vóór 1914 diende dat bezit ter voorkoming van inflatie en ter vereffening van, betrekkelijkerwijze gesproken, geringe debetsaldi van de Nederlandsche betalingsbalans, maar thans is erbij gekomen de eventuele terugneming harer bankbiljetten, die plotseling door het buitenland in het Nederlandsch ruilverkeer als betaalmiddelen worden gestooten, ofschoon het Nederlandsche ruilverkeer er allerminst behoefte aan heeft en er niet om vraagt.

Dit bedrag aan Nederlandsche bankbiljetten, die om zoo te zeggen zijn gedenatureerd, hun karakter van Nederlandsch ruilmiddel hebben afgelegd, is dus een vlottende schuld van ons land, die gehouden wordt in buitenlandsche handen; maar daarmede is het niet uit. Er wordt nog heel wat meer aan vlottende schuld in het buitenland gehouden, dat vóór 1914 niet geschiedde.

De Staat der Nederlanden geeft n.l. ter voorziening in zijne dagelijksche kasbehoeften schatkistpromessen en schatkistbiljetten uit, dat zijn aan toonder luidende schuldbekeutenissen, welke binnen 3, 6 of 12 maanden weder met het nominale bedrag worden terugbetaald.

Zulk een schuldbekeutenis heeft op een gewone obligatie van Nederland dit voor, dat de bezitters binnen korten tijd de uitgeleende som integraal terugkrijgen à pari. Deze eigenschap van de schatkistpromessen en het schatkistbiljet maakt ze voor hen, die slechts tijdelijk hun geld rentegevend willen maken en ook vrij willen blijven van koersverlies, tot een hoogst aantrekkelijk beleggingsobject, waarvoor zij zich gaarne met een kleiner rentegenot tevreden stellen. De toestand waarin Duitschland thans zich bevindt, de voortdurende waardevermindering van zijn anders solide obligaties, omdat de Marken waarin zij luiden voortdurend verminderen in waarde, hebben gemaakt dat Nederlandsche schatkistbiljetten en Nederlandsche schatkistpromessen veel door hen en door andere buitenlanders, wier valuta slecht staat, worden gekocht. Op deze wijze is het bedrag aan direct, immers binnen luttele maanden, opeisbare vorderingen in buitenlandsche handen nog sterker aangezwollen en op onnatuurlijke, imers niet uit handelsverkeer voortkomende, manier.

Ook deze bedragen kunnen plotseling aan de Nederlandsche gemeenschap ter afbetaling aangeboden worden door het buitenland en ook hier zal De Nederlandsche Bank beschermend voor de Nederlandsche valuta moeten optreden en haar goudschat in positie moeten houden.

(Slot volgt).

P. J. C. TETRODE.

#### ONTVANGEN:

*Mémoire sur les Finances Publiques 1922.* Société des Nations. Genève, juillet 1923.

Bovenstaande publicatie bevat een overzicht van den financieelen toestand van veertien staten, benevens een artikel over Duitschlands verplichtingen, volgens de opstellingen van de Commission des Réparations. Behandeld worden België, Denemarken, de Vereenigde Staten, Finland, Frankrijk, Griekenland, Italië, Luxemburg, Nederland, Engeland, Zweden, Zwitserland en de Unie van Zuid-Afrika.

Zooveel mogelijk is getracht vergelijkbare gegevens op te nemen. Aan de verschillende hoofdstukken gaat bovendien een korte uiteenzetting van het financieele stelsel van het besproken land vooraf.

De gegevens loopen over de laatste vier jaren en betreffen de begrotingen, gewone en buitengewone en die van de staatsbedrijven en monopolies, de wijzigingen daarin aangebracht, de dekking der tekorten en aanwending van overschotten, de staatsschulden in verband met het prijs-

niveau en de buitenlandsche staatsschulden. Een massa nuttige gegevens dus. Jammer slechts, dat het rapport, gedateerd Juli 1923, eerst thans verschenen is.

*Enquête Statistique sur les Armements Nationaux.*  
Première partie: Forces militaires, navales et aériennes en temps de paix (situation au 1er janvier 1923). Deuxième partie: Dépenses budgétaires pour la défense nationale 1921—1923. Société des Nations. Genève, 1923.

**AANTEKENINGEN.**

*Suikerproductie der wereld.* -- De firma Willet & Gray, New York, publiceert de volgende raming van den wereldsuikeroogst:

Rietsuiker.	1923/24	1922/23
Vereenigde Staten:	Tons	Tons
Louisiana.....	229.500	263.478
Texas.....	2.500	2.875
Porto-Rico.....	350.000	335.456
Sandwich Eilanden....	550.000	469.000
West-Indische Eilanden.	2.000	1.739
Cuba.....	3.700.000	3.602.910
Britsch West-Indië		
Trinidad.....	55.000	55.000
Barbados.....	50.000	52.715
Jamaica.....	33.000	33.029
Antigua.....	10.000	12.642
St. Kitts.....	10.000	10.735
Overig W.-Ind. (Britsch)	8.000	8.142
Fransch West-Indië:		
Martinique.....	17.000	19.700
Guadeloupe.....	26.000	30.000
San Domingo.....	200.000	184.171
Haïti.....	10.000	10.000
Mexico.....	135.000	130.763
Centraal-Amerika:		
Guatemala.....	22.000	24.445
Overig Centraal Amerika	37.000	28.000
Zuid-Amerika:		
Demerara.....	90.000	101.128
Suriname.....	10.000	11.000
Venezuela.....	18.500	16.000
Ecuador.....	10.000	8.000
Peru.....	325.000	313.743
Argentinië.....	250.000	200.000
Brazilië.....	628.000	595.723
<b>Totaal in Amerika...</b>	<b>6.778.500</b>	<b>6.523.394</b>
Britsch-Indië.....	3.000.000	2.988.000
Java.....	1.720.000	1.731.875
Formosa en Japan.....	400.000	405.800
Philippijnen.....	323.000	264.000
<b>Totaal in Azië.....</b>	<b>5.443.000</b>	<b>5.389.675</b>
Australië.....	258.000	306.678
Fidji-eilanden.....	35.000	25.000
<b>Totaal in Australië en Polynesie....</b>	<b>293.000</b>	<b>331.678</b>
Egypte.....	100.000	94.554
Mauritius.....	200.000	231.190
Réunion.....	50.000	40.000
Natal.....	150.000	158.221
Mozambique.....	60.000	43.000
<b>Totaal in Afrika....</b>	<b>560.000</b>	<b>566.965</b>
Spanje.....	12.000	13.918
<b>Totaal Rietsuikeroogsten</b>	<b>13.086.500</b>	<b>12.825.630</b>
Bietsuiker.		
Ver. Staten v. N.-Amerika	750.000	615.900
Canada.....	14.500	12.400
Europa totaal.....	5.294.500	4.493.562
<b>Totaal Bietsuikeroogsten</b>	<b>6.059.000</b>	<b>5.121.898</b>
<b>Wereldproductie....</b>	<b>19.145.500</b>	<b>17.947.528</b>

Intusschen dienen volgens de laatste raming van F.O. Licht de bovenstaande cijfers van den Europeeschen Bietoogst veranderd te worden in 5.105.000 tons in 1923/24 tegen 4.551.962 tons in 1922/23, waardoor de totale wereldoogst 18.956.000 tons zou beloopt tegen 18.005.892 in het voorafgaande jaar.

**STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.**

N.B. \*\*\* beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

**GELDKOERSEN.**

**BANKDISCONTO'S.**

Ned. Disc. Wissels. 4	18 Juli '22	Zwits. Nat. Bk. 4	16 Juli '23
Bel. Binn. Eff. 4	18 Juli '22	N. Bk. v. Denem. 6	1 Mei '23
Bk. Vrsch. in R.C. 5	18 Juli '22	Zweedsche Rbk 5 1/2	8 Nov. '23
Javasche Bank ... 3 1/2	1 Aug. '09	Bank v. Noorw. 7	9 Nov. '23
Bank van Engeland 4	5 Juli '23	Bk. v. Tsjecho-Duitsche Rijksbk. 90	15 Spt. '23
Bank v. Frankrijk 5	11 Mrt. '22	N. Bk. v. O'rijk 9	2 Sept. '22
Belgische Nat. Bnk. 5 1/2	22 Jan. '23	Hong. Bank.. 18	5 Juli '23
Fed. Res. Bank N.Y. 4 1/2	21 Feb. '23	Bank v. Italië 5 1/2	11 Juli '22
Bank van Spanje.. 5	23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 6	

**OPEN MARKT.**

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto (3 mnd.)	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
10 Nov. '23	3 1/4	3 1/4 - 1/2	3 1/4 - 5/16	—	—	5 - 1/2 1
5-10 N. '23	3 1/8 - 1/4	3 - 1/2	3 1/8 - 5/16	—	—	5 - 1/2
29 O.-3 N. '23	2 3/4 - 1/8	2 3/4 - 3	3 1/8 - 3/16	—	—	4 - 5/4
22-27 O. '23	2 3/4	2 3/4 - 3	3 1/8 - 3/16	—	—	4 - 5/4
6-11 N. '22	3 13/16 - 7/8	3 1/4 - 4	2 1/2 - 5/8	—	—	5 - 6 1/2
7-12 N. '21	4 3/8	3 1/4 - 1/2	3 7/8 - 4	—	—	4 1/2 - 6
20-24 Jli '14	3 1/8 - 3/16	2 1/2 - 3 1/4	2 1/4 - 3/4	2 1/8 - 1/2	2 3/4	1 3/4 - 2 1/4

1) Noteering van 9 November.

**WISSELKOERSEN.**

**WISSELMARKT.**

Er heerschte deze week een vaste stemming voor verschillende wissels. De vraag naar Dollars overheerschte de geheele markt en beïnvloedde bijna alle sterkere valuta's. Ponden, die bijna overal flauwer waren, konden hier zelfs nog eerder iets oploopen en ook Buenos Aires was iets beter. Daarentegen waren Francs weder flauw. Vooral na Donderdag, toen een lichte verheffing ingetreden was op betere politieke geruchten, was de val, bij de tegenspraak hiervan, zooveel te grooter. Marken maakten wonderlijke sprongen, hetgeen bij een zoo sterk ingekrompen markt niet te verwonderen is. Er was groote vraag van Duitschland, waar men zijn bezit aan vreemde wissels niet wenschte af te geven, tegen de door de Rijksbank kunstmatig bespottelijk laag gehouden koersen, zoodat het in verband met de te verwachten invoering van de rentenmark, toch reeds geringer aanbod, buiten alle verhouding stond tot de vraag. Na de putsch in Beieren keerde de stemming echter weder geheel om.

13 November 1923.

**KOERSEN IN NEDERLAND.**

Data	Londen *)	Berlijn *)	Weenen *)	Parijs *)	Brussel **)	New York **)
5 Nov. 1923	11.53 1/2	0.00035	0.0036 1/2	14.95	12.85	2.58 1/4
6 " 1923	11.54	0.0006	0.0036 3/8	14.90	12.85	2.58 1/2
7 " 1923	11.53 3/8	0.0008	0.0036 1/8	14.77 1/2	12.74 1/2	2.58 3/4
8 " 1923	11.53 1/2	0.002	0.0036 5/8	14.97 1/2	12.83 1/2	2.59 1/8
9 " 1923	11.54 3/8	0.00135	0.0036 3/8	14.75	12.77	2.61 1/4
10 " 1923	11.55 1/8	0.00115	0.0037	14.72 1/2	—	—
Laagste d.w. 1	11.52	0.00025	0.0035	14.67 1/2	12.67 1/2	2.58
Hoogste „ „ 1	11.55 1/2	0.0022	0.0037	14.97 1/2	12.90	2.63 3/4
3 Nov. 1923	11.52 1/2	0.00085	0.0036 1/2	14.82 1/2	12.84 1/2	2.58 1/2 2
27 Oct. 1923	11.55	0.035	0.0036 1/4	15.25	12.91 1/2	2.57 1/8 3
Muntpariteit	12.10	59.26 5)	50.41	48.—	48.—	2.48 4)

\*) Noteering te Amsterdam. \*\*) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

2) Noteering van 2 November. 3) Idem van 26 October.

4) Gulden per milliard Mark. 5) Gulden per 100 Mark.

Data	Stockholm *)	Kopen-hagen *)	Chris-tiania *)	Zwit-serland *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
5 Nov. 1923	67.95	44.05	38.35	45.95	34.25	96 3/4 - 97 1/4
6 " 1923	68.05	44.—	38.30	46.—	34.30	96 3/4 - 97 1/4
7 " 1923	68.15	44.05	38.10	45.92 1/2	34.25	96 3/4 - 97 1/4
.8 " 1923	68.30	44.05	37.75	46.—	34.27 1/2	96 3/4 - 97 1/4
9 " 1923	68.80	42.70	37.25	46.15	34.30	96 3/4 - 97 1/4
10 " 1923	69.—	44.25	37.25	46.25	34.35	96 3/4 - 97 1/4
L'ste d. w. 1)	68.05	43.30	36.80	45.85	34.20	96 3/4 - 97 1/4
H'ste " „ 1)	68.90	44.40	38.50	46.30	34.40	97 1/4 - 98 1/4
3 Nov. 1923	67.95	44.35	38.50	45.90	34.22 1/2	96 3/4 - 97 1/4
27 Oct. 1923	67.75	44.75	39.50	45.82 1/2	34.40	96 3/4 - 97 1/4
Muntpariteit.	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

\*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.



KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in \$ per milliard Mark)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
10 Nov. 1923	4.38.75	5.58	0.00045	37.95
Laagste d. week	4.38.75	5.79	0.00020	37.95
Hoogste „ „	4.46.25	5.58	0.00071	38.69
3 Nov. 1923	4.46.12	5.77	0.0008	38.67
27 Oct. 1923	4.49.87	5.93	0.017	38.77
Muntpariteit...	4.86.67	19.30	23.81½	40½/16

1) In ct. per Mark.

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	27 Oct. 1923	3 Nov. 1923	5/10 Nov. '23 Laagste	10 Nov. 1923 Hoogste
Alexandrië ...	Piast. p. £	97½/32	97½/32	97½/32	97½/32
*Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10	1/10	1/10	1/10
B. Aires 1) ..	d. p. \$	38¾	38¾	38¾	39 1/10
Calcutta ....	Sh. p. rup.	1/42½	1/4½	1/4½	1/427/32
Constantin. .	Piast. p. £	785	780	770	795
Hongkong ..	Sh. p. \$	2/3¾	2/37/32	2/3	2/3¾
Lissabon 1) ..	d. per Mil.	2 1/8	2 1/10	2 1/32	2 1/32
Madrid :....	Peset. p. £	33.60	33.60	33.50	33.68
Mexico .....	d. per \$	25	25	24	25
Montevideo 1)	id.	38 7/8	38 7/8	38 7/8	39
Montreal ...	\$ per £	4.57¼	4.52½	4.46¼	4.54
Praag .....	Kr. p. £	152¾	152¾	151½	153
R.d.Janeiro 1)	d. per Mil.	4 15/10	4 20/32	4 9/8	4 7/8
Rome .....	Lires p. £	99¾	100 7/10	99¾	100¾
Shanghai ...	Sh. p. tael	3/15 1/10	3/1 1/8	3/1	3/2½
Singapore ...	id. p. \$	2/4 1/8	2/4 1/8	2/4 1/10	2/4 1/8
Valparaiso 2)	peso p. £	38.80	38.70	38.30	38.80
Yokohama ..	Sh. p. yen	2/2 1/10	2/2¼	2/2 5/32	2/2 7/10

\* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

NOTEERING VAN ZILVER.

te Londen N. York		te Londen N. York	
10 Nov. 1923 ..	32 9/10	63 9/8	11 Nov. 1922 ..
3 „ 1923 ..	31¾ 1)	63¾	12 Nov. 1921 ..
27 Oct. 1923 ..	31 15/16	63¾	20 Juli 1914 ..

1) Noteering van 2 November 1923.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 12 November 1923.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 81.864.564,27 B.-bk. „ 33.812.029,28 Ag.sch. „ 60.960.430,81	f 176.637.024,36
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 62.449.300,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	„	62.449.300,—
Beleeningen	H.-bk. f 38.976.571,49 incl. vrsch. B.-bk. „ 9.797.467,52 in rek.-crt. Ag.sch. „ 95.275.364,18 op onderp. f 144.049.403,19	
Op Effecten	„ f 135.952.403,19	
Op Goederen en Spec.	„ 8.097.000,—	144.049.403,19
Voorschotten a. h. Rijk	„ 14.951.439,53	
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud „ f 56.240.100,— Muntmat., Goud „ 525.537.996,75 f 581.778.066,75	
Munt, Zilver, enz.	„ 7.004.117,78	
Muntmat., Zilver ..	„	588.782.184,53
Effecten	Bel. v. h. Res. fonds . f 5.961.753,81 id. van 1/5 v. h. kapit. „ 3.997.248,89	
Geb. en Meub. der Bank	„ 5.000.000,—	
Diverse rekeningen	„ 104.474.637,69	
	f 1.106.302.992,—	
Passiva.		
Kapitaal	„ f 20.000.000,—	
Reservefonds	„ 5.999.469,43	
Bijzondere reserve	„ 9.000.000,—	
Bankbiljetten in omloop	„ 1.025.926.595,—	
Bankassigtiën in omloop	„ 1.311.469,77	
Rek.-Cour. f Het Rijk saldo's: { Anderen „ 34.244.143,—	„	34.244.143,—
Diverse rekeningen	„ 9.821.314,80	
	f 1.106.302.992,—	
Beschikbaar metaalsaldo	„ f 375.822.130,69	
Op de basis van 1/5 metaaldekking	„ 159.525.689,14	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is.	„ 1.879.110.650,—	

NED. BANK 12 November 1923 (vervolg.):  
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bank- biljetten	Andere opeischn. schulden	Beschikb. Metaal- saldo	Dek- kings perc.
12 Nov. '23	581.778	7.004	1.025.927	35.556	375.822	54
5 „ '23	581.773	7.170	1.036.833	29.561	374.998	55
29 Oct. '23	581.775	9.086	1.014.701	32.441	380.765	56
22 „ '23	581.777	9.778	996.129	49.847	381.690	56
15 „ '23	581.774	9.732	1.001.993	44.444	381.548	57
13 Nov. '22	581.789	8.908	992.741	35.071	384.440	57
14 Nov. '21	605.969	8.527	1.039.735	41.185	397.371	57
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 1)	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkist- promessen rechtstreeks	Belee- ningen	Papier op het buiten- land	Diverse reke- ningen 2)
12 Nov. 1923	176.637	40.000	144.049	62.449	104.475
5 „ 1923	171.145	31.000	143.462	82.289	95.486
29 Oct. 1923	155.048	18.000	139.382	68.916	107.814
22 „ 1923	156.203	19.000	128.522	56.437	126.963
15 „ 1923	157.341	19.000	130.437	48.723	131.819
13 Nov. 1922	227.958	75.000	114.552	73.498	31.730
14 Nov. 1921	312.145	121.000	112.845	39.365	19.061
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Op de basis van 2/5 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

's RIJKS SCHATKIST.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	5 Nov. 1923	12 Nov. 1923
Aanschatkistpromessen waarv. direct bij Ned. Bk.	f 313.840.000,—	f 319.570.000,—
Aan schatkistbiljetten	„ 202.970.000,—	„ 202.293.000,—
Aan zilverbons	„ 28.683.364,—	„ 30.022.433,50
Tegoe v. d. Postch. en Gdst. bij 's Rijks Schatkist...	„ 106.558.196,53½	„ 106.558.196,53½

Onder de vlottende schuld is begrepen:

	5 Nov. 1923	12 Nov. 1923
Voorsch. aan de Koloniën	„ 156.205.735,06½	„ 157.914.202,78½
Voorschot aan Gemeenten voor door Rijk voor hen te heffen Ink. belasting	31 Augustus 1923 „ 79.670.697,23	30 September 1923 „ 82.213.696,88
Voorschot aan rek. houders v. d. Postch. en Girodst.	5 Nov. 1923 „ 37.600.865,72	12 Nov. 1923 „ 43.860.968,65½

1) Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.  
De Minister van Koloniën maakt bekend:

	3 Nov. 1923	10. Nov. 1923
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-I. ....	f 147.142.454,99	f 148.320.787,82
Ind. Schatk.prom. in oml.	„ 79.100.000,—	„ 79.100.000,—
Voorsch. Jav. Bk. aan N.-I.	„ 4.600.000,—	„ 6.500.000,—
Muntbiljetten in omloop.	„ 41.800.000,—	„ 42.200.000,—

1) Tegoe v. Ned.-Indië bij de Javasche Bank.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bank- biljetten	Andere opeischn. schulden	Beschikb. metaal- saldo
3 Nov. 1923	222.500	262.500	130.500	143.900	
27 Oct. 1923	222.500	259.500	140.000	142.600	
20 „ 1923	223.000	263.000	140.000	142.400	
6 Oct. 1923	160.912	61.511	136.087	143.472	
29 Spt. 1923	161.255	61.299	139.260	143.473	
22 „ 1923	161.285	61.025	132.730	144.277	
4 Nov. 1922	156.587	55.699	126.868	134.634	
5 Nov. 1921	162.096	24.772	91.105	110.102	
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 2)

Data	Dis- conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Belee- ningen	Voor- schotten ajh. Gou- vernem.	Diverse reke- ningen 1)	Dek- kings- perce- tage
3 Nov. 1923		166.570	4.600 3	***	57	
27 Oct. 1923		171.740	14.600 3	***	56	
22 „ 1923		176.500	7.700 3	***	55	
6 Oct. 1923	38.137	29.118	96.625	—	34.464	54
29 Spt. 1923	38.043	31.106	97.550	—	31.628	56
22 „ 1923	38.065	33.404	94.625	—	27.366	57
4 Nov. 1922	36.695	24.761	112.577	—	30.485	54
5 Nov. 1921	34.972	20.409	107.121	38.922	6.985	49
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	6.446	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Basis 2/5 metaaldekking. 3) Creditsaldo.

**DE SURINAAMSCHE BANK.**

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opsch. schulden	Disconto's	Div. rekeningen <sup>1)</sup>
29 Sept. 1923..	1.184	1.784	966	1.162	725
22 „ 1923..	1.185	1.597	1.214	1.159	730
15 „ 1923..	1.185	1.692	1.097	1.157	745
8 „ 1923..	1.185	1.710	1.025	1.180	673
30 Sept. 1922..	1.271	1.846	752	1.159	483
25 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

**BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.****BANK VAN ENGELAND.**

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
7 Nov. 1923	127.675	124.862	282.343	27.000	237.645
31 Oct. 1923	127.674	124.493	281.255	27.000	236.522
24 „ 1923	127.674	123.111	280.174	27.000	235.509
17 „ 1923	127.671	123.363	282.145	27.000	237.643
8 Nov. 1922	127.438	122.519	288.847	27.000	245.732
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. 1)
7 Nov. '23	42.889	71.650	18.350	101.051	22.563	18,90
31 Oct. '23	42.304	72.020	11.444	107.837	22.631	18,79
24 „ '23	41.134	71.872	13.957	105.641	24.313	20,33
17 „ '23	41.609	71.731	15.792	103.959	24.058	20,09
8 Nov. '22	49.091	67.883	16.192	106.425	23.368	19,05
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 <sup>3</sup> / <sub>8</sub>

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

**DUITSCHSE RIJKSBANK**

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in biljoenen Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Waarv. bij Buill. circ. bkn <sup>1)</sup>	Kassenscheine	Circulatie	Dek-kings-perc. 2)
23 Oct. '23	14,3	0,467	0,011	79.620	524.331	15
15 „ '23	14,6	0,444	0,011	5.663	46.933	5
6 „ '23	18,3	0,444	0,011	875	28.229	2
30 Sept. '23	20,9	0,444	0,011	941	8.628	3
23 Oct. '22	1,1	1,005	0,050	0,039	0,410	10
23 Juli '14	1,7	1,357	—	0,065 <sup>3)</sup>	1,9 <sup>3)</sup>	93

Data als boven.	Wissels			Rek. Crt.	Darlehens-kassenscheine	
	Totaal	Handels-wissels	Schatkist-papier		Totaal uitgegeven	In kas bij de Rijksbank
	831.006	152.826	678.180	390.091	***	***
	197.321	29.542	167.780	84.342	5.663	5.663
	76.833	6.602	70.231	27.143	876	876
	48.876	3.660	45.216	16.967	941	941
	0,482	0,076	0,406	0,112	0,053	0,039
	0,751 <sup>3)</sup>	0,751 <sup>3)</sup>	—	0,944 <sup>3)</sup>	—	—

1) Onbelast. 2) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine. 3) In milliarden.

**BANK VAN FRANKRIJK.**

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buill.gew. voorsch. a/d. Staat
8 Nov. '23	5.539.332	1.864.321	295.679	576.149	23.100.000
2 „ '23	5.539.233	1.864.321	295.652	577.866	23.400.000
25 Oct. '23	5.539.031	1.864.321	295.540	575.400	23.400.000
9 Nov. '22	5.533.365	1.897.967	288.082	571.724	23.700.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitge-stelde Wissels	Belee-ningen	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Parti-culieren	Rek. Crt. Staat
	3.320.533	17.541	2.343.145	38.041.473	1.988.726	23.331
	3.978.035	17.896	2.184.920	37.670.009	1.978.043	55.414
	3.088.636	17.928	2.202.619	38.086.964	1.967.317	21.751
	2.170.378	30.850	2.193.847	36.914.691	2.081.697	50.857
	1.541.980	—	769.400	5.911.910	942.570	490.590

**BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.**

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buiten. saldi	Beleen. van buit.l. vorder.	Beleen. van prom.d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circu-latie	Rek. Crt. partic.
8 Nov. '23	348.355	84.653	480.000	1328.447	7.192.818	135.950
31 Oct. '23	352.259	84.653	480.000	1390.648	7.281.186	187.407
25 „ '23	350.343	84.653	480.000	1296.563	7.134.737	270.770
9 Nov. '22	337.548	84.653	480.000	891.445	6.627.455	164.689

**VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.****FEDERAL RESERVE BANKS.**

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F. R. Notes in circu-latie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenl.		
24 Oct. '23	3.136.412	2.142.532	—	72.710	2.255.354
17 „ '23	3.125.169	2.149.600	—	72.854	2.272.391
10 „ '23	3.122.394	2.134.647	—	71.529	2.288.580
25 Oct. '22	3.085.083	2.191.588	—	126.835	2.298.536

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. 1)	Algem. Dek-kings-perc. 2)
24 Oct. '23	1.015.985	1.923.538	109.709	75,1	76,8
17 „ '23	1.045.039	1.975.322	109.688	73,6	75,3
10 „ '23	1.051.424	1.905.755	109.676	74,4	76,1
25 Oct. '22	727.090	1.841.770	106.277	74,5	77,6

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

**PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.**

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
17 Oct. '23	770	11.961.370	1.409.948	15.341.041	4.023.620
10 „ '23	770	11.955.922	1.372.450	15.279.134	4.010.199
3 „ '23	770	11.983.646	1.395.681	15.296.591	4.015.597
18 Oct. '22	787	11.304.869	1.465.215	15.201.769	3.593.373

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

**EFFECTENBEURZEN.**

Amsterdam, 12 November 1923.

De achter ons liggende week is rijk geweest aan spannende gebeurtenissen en aan de belangstelling prikkelende berichten. In de eerste plaats mag hiertoe wel worden gerekend de poging tot omverwerping van het bestaande gezag in Duitschland, een poging, die van Beieren is uitgegaan. Of de voorbereiding te onvolkomen is geweest, of dat de geest van de Duitse bevolking, na vier jaren oorlog en vijf jaren „vrede” niet meer geschikt is tot groote krachtsinspanning, zullen de naaste maanden, wellicht weken, kunnen uitwijzen. Want, hoewel de jongste „putsch” klaarblijkelijk reeds definitief tot het verleden behoort, kan niet worden aangenomen, dat de vele elementen, die ontevreden zijn met het tegenwoordig bewind, hun pogingen om het laidsbestuur andere vormen te doen aannemen, zullen opgeven. En dan zal moeten blijken, of zij de meerderheid achter zich zullen hebben, respectievelijk hun eigen aanhang z66 sterk weten te maken, dat zij het niet met hen sympathiseerend deel der bevolking kunnen beheerschen.

Inmiddels is de toch al reeds bestaande onrust in Duitschland sterker toegenomen, hetgeen zich onmiddellijk op de fondsenmarkt te Berlijn heeft weerspiegeld. Het zou echter onjuist zijn de Beiersche „putsch” uitsluitend hiervoor verantwoordelijk te stellen. Natuurlijk was dit een element in het samenstel van factoren, die hun invloed op de beurs lieten gelden, doch het was niet eens van overwegende aard. Veel sterker effect had de plotseling ingetreden schaarschte op de geldmarkt, in tegenstelling met de groote ruimte van de vorige week. De oorzaak hiervan moet worden gevonden in het geleidelijk gereed komen van de stukken der goudleening, waardoor de banken, die reeds eenige weken lang de beschikking hadden over groote Mark-bedragen, gedeponoord door koopers van goudleening, die sommen moesten afstaan. De rentevergoeding is dien-

tengevolge opgelopen tot den officieel en koers van 20 pCt. per dag, hoewel niet-officieel tot 25 en 30 pCt. per dag werd betaald. Voorts werden de goud-biljetten in groote mate gehamsterd, waardoor voor de uitbetaling van loonen, salarissen, enz. opnieuw een zeer omvangrijk beroep op de geldmarkt werd gedaan. Vervolgens moesten in den aanvang van deze week de aandelen, die tot fantastische prijzen gekocht waren, in ontvangst worden genomen, hetgeen de spanning nog versterkte. Het natuurlijk gevolg was een heftige daling van de fondsenkoersen, hetgeen in de hand werd gewerkt door den stijgenden koers van de Mark in het buitenland. Deze hoogere waardeering van het door velen reeds als onherroepelijk verloren beschouwde betaalmiddel schijnt in verband te hebben gestaan met onderhandelingen omtrent goederencredieten in Amerika en, met voorstellen uitgewerkt door de bankiersvereniging, onder voorzitterschap van Franz Urbig. De hoop op Amerikaanse credieten is inmiddels wel weer iets geringer geworden. Daarentegen hoopt men, dat de door de bankiersvereniging voorgestelde conversiekas, in samenwerking met de uitgifte der Rentenmark — die voor 15 Nov. in het vooruitzicht is gesteld — er toe zal medewerken een verdere depreciatie van het oude ruilmiddel te voorkomen, althans indien de bankiersvoorstellen door de Regeering worden overgenomen, hetgeen nog lang niet zeker is. De conversiekas is bedoeld als een volkomen zelfstandig lichaam, hetwelk de beschikking zal verkrijgen over 300 miljoen Mark door het Rijk uitgegeven goud-certificaten, gedekt door een bijzondere vermogens-belasting, tegen welke certificaten dan de in omloop zijnde Rijksbank-biljetten (dus geen noodgeld of door de andere circulatiebanken uitgegeven biljetten) ingewisseld zouden kunnen worden. De inwisseling zou opengesteld worden van 1 April 1924 af en de verhouding zou worden bepaald door den omvang van de in circulatie zijnde, de Rijksbankbiljetten op het oogenblik, dat de Rentenbank haar functie zou aanvangen, derhalve, indien de plannen te dien aanzien niet meer worden gewijzigd, op 14 November.

Ook thans moet worden afgewacht, of de ingenieuze plannen — vooropgesteld natuurlijk, dat zij worden aanvaard — niet wederom door onvoorziene gebeurtenissen onuitgevoerd zullen blijven. Het is echter wel zeker, dat zeer spoedig op de één of andere wijze in den bestaanden chaos op het gebied van het geldwezen moet worden ingegrepen, indien men volkomen anarchie op dit terrein en het ernstig gevaar voor nieuwe omwentelingsplannen wil voorkomen.

De tweede gebeurtenis, die grooten indruk heeft gemaakt, was de mededeeling dat de Regeering van Amerika er geen prijs meer op stelt deel te nemen aan een economische conferentie ter bepaling van de betaalkracht van Duitschland. Het ligt voor de hand, dat de door Frankrijk verlangde beperkingen aanleiding tot dit besluit hebben gegeven. Het tafellaken tusschen Europa en Amerika schijnt hiermede wel definitief te zijn doorgesneden, althans in zoverre het een gezamenlijk optreden betreft tot regeling van den Europeeschen warwinkel. Thans resteert nog slechts een individueel onderhandelen van de verschillende staten van Europa met de Unie, indien tenminste een zoodanige onderhandeling noodzakelijk wordt geacht. Zonder eenigen twiffel zijn er verschillende naties, die deze richting zullen uitgaan en die hiervan hulp in hun benardden toestand verwachten. Eén der eerste zal Duitschland vermoedelijk zijn, en het is meer dan waarschijnlijk, dat in verband hiermede de reeds hierboven vermelde geruchten omtrent Amerikaanse goederencredieten aan de beurs van Berlijn zijn opgedoken. Vervolgens zal wellicht Engeland, dat reeds lang in deze richting werkzaam is, nauwere aansluiting bij de Vereenigde Staten zoeken. Waarschijnlijk zijn de hardnekkige geruchten omtrent een verkoop van de zich in het bezit der Engelsche Regeering bevindende aandelen Anglo-Persian aan de Koninklijke-Shell-groep hiermede in verband te brengen. Indien deze transactie plaats vindt, zal Groot-Britannië, hoewel het nog wel indirecte belangen bij de Anglo-Persian zal behouden, niet meer zelfstandig als petroleum-exploitant zijn te beschouwen, waardoor iedere vrijwijing op dit gebied met de Vereenigde Staten kan worden vermeden. Het is dan ook hieraan toe te schrijven, dat de City de berichten omtrent den voorgenomen verkoop, vrij gunstig heeft opgenomen, teneer, omdat er reeds vroeger stemmen zijn opgegaan, die een dergelijke transactie bepleitten.

Overigens was de markt te Londen vrijwel in beslag genomen door de bedrijvigheid, die de nieuwe emissies van de afgelopen week met zich brachten en door vrij omvangrijke transacties in Dollar-obligaties, welke aangekocht werden in ruil voor Sterling-schuldbrieven. De rijzing van den Dollar, ontstaan uit de goederenverscheppingen van Amerika, die te Londen worden gefinancierd, uit de voorbereidingen voor de betaling van den eerstvolgenden inte-

rest-termijn aan de Unie en uit de nog steeds niet volkomen verdwenen onrust omtrent een mogelijke inflatie, is hierdoor in de hand gewerkt. In de City neemt men echter aan, dat men hier met een tijdelijke beweging te doen heeft.

Te Parijs heeft men zich vrij kalm gehouden tegenover de houding van Amerika. Eenige onrust is in sommige kringen ontstaan ten aanzien van de eischen, die de Vereenigde Staten thans wellicht kunnen stellen met betrekking tot de betaling van rente en hoofdsom van de Franse schulden, doch voorloopig zijn dergelijke beschouwingen niet buiten het rijk der theorie getreden en hebben zij dus geen invloed op de beurs kunnen uitoefenen. Deze is dan ook doorgaans vast gebleven, voornamelijk toen bleek, dat het gevaar op een omwenteling in Duitschland als geweken moest worden beschouwd.

De markt in New York heeft een vaste houding aan den dag gelegd. De appreciatie van den Dollar tegenover alle andere betaalmiddelen heeft de vraag naar Amerikaanse obligaties en aandelen zeer groot doen worden en waar ook de binnenlandsche toestanden reden tot bevrediging geven, heeft de fondsenmarkt over de geheele linie een stijging te aanschouwen gegeven.

Ten onzent is de beweging van den Dollar evenmin spoorloos aan de markt voorbij gegaan. Op de afdeling voor beleggingswaarden is dit tot uiting gekomen in een hernieuwde en vrij omvangrijke vraag naar Dollar-obligaties (ook naar de jl. Donderdag te New York aan de markt gebrachte 5½ pCt. obligaties Ned.-Indië) en in aanbod van in gulden luidende schuldbrieven. De markt voor staatsfondsen heeft hierdoor een dalende richting aangenomen. Vrij algemeen schijnt men zich ongerust te maken over de verdere ontwikkeling van den stand van den gulden. Waar het psychologisch moment bij dergelijke bewegingen op de wisselmarkt zulk een rol van betekenis speelt, valt het op dit oogenblik niet uit te maken, of deze factor, dan wel motieven van meer reële waarde een overwegende rol spelen.

	5 Nov.	9 Nov.	12 Nov.	Rijzing of daling
6 % Nederland 1922 ....	99¾	99½	98	- 1¾
5 % " " 1918 ....	87¾	87	85¼	- 2½
4½ % " " 1916 ....	86¼	85¾	—	- ½
4 % " " 1916 ....	78¾	77¾	75¼	- 3¼
3½ % " " ....	74	73¾	—	- ¼
3 % " " ....	65¼	65	64	- 1¼
2½ % Cert. N. W. S. ....	52¾	52¾	52¼	- ¼
7 % Oost-Indië 1921 ....	100¾	100¼	99¾	- 1¼
6 % " " 1919 ....	96¾	95¾	95¾	- 1¼
5 % " " 1915 ....	91	90¾	89¼	- 1¾
5 % Rusland 1906 ....	4¼	4¼	4¼	- ¼
4 % Rusl. bij Hope & Co.	4¼	—	4	- ¼
4 % Japan 1899 ....	64¼	64¼	—	+ ¼
5 % Brazilië 1895 ....	45¾	44¼	43¾	- 2
8 % San Paulo 1921 ....	96	96	95¾	- ¼
6 % Amsterdam 1920 ....	100¼	100¾	—	- ¼
7 % Rotterdam 1920 ....	101¼	102¼	101¼	—

in tegenstelling met de beleggingsmarkt hebben de verschillende afdelingen voor aandelen een zeer opgewekt verloop gehad. Voornamelijk gold dit voor de petroleummarkt, in verband met de reeds vermelde geruchten omtrent overneming door de Koninklijke Petroleum Mij. van een post aandelen Anglo-Persian en met uitlatingen van den heer Deterding omtrent een goeden gang van het bedrijf. Weliswaar kon een lichte inzinking in het midden der week als gevolg van winstneming niet worden vermeden, doch aandelen Koninklijke Petroleum in de eerste plaats konden, naast de overige olië-papieren, een aanmerkelijke verbetering behalen.

Daarnaast stonden suiker-aandelen op den voorgrond, voornamelijk als gevolg van de betere Cuba-noteringen te New York. Bij deze rubriek waren het in hoofdzaak de minder courante waarden, die de aandacht hebben getrokken.

Ook rubberfondsen konden uit hun apathie van de laatste weken ontwaken. Berichten uit de Vereenigde Staten maakten melding van het feit, dat Amerikaanse koopers opnieuw in de markt waren gekomen, na een onthouding van enkele maanden.

Tabakswaarden bleken goed gedisponeerd, aanvankelijk onder aanvoering van aandelen Arendsburg en Senambah, later gevolgd door een stijgende tendens ook voor de overige soorten.

	5 Nov.	9 Nov.	12 Nov.	Rijzing of daling
Amsterdamsche Bank ....	112	110¼	110¼	- 1½
Incaso Bank .....	85	—	85¾	+ ¾
Koloniale Bank .....	163¾	170¾	174	+ 10¼
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	125¼	128	126¼	+ 1¼

	5 Nov.	9 Nov.	12 Nov.	Rijzing of daling
Rotterd. Bankvereniging..	89½	—	—	—
Van Berkel's Patent .....	377/8	37¾	37	- 7/8
Gouda Kaarsen .....	74¾	75¼	74	- ¾
Holl. Draad- en Kabelfabriek	67	69¾	69½	+ 2½
A. Jurgens' Ver. Fabr. g. a. a. d.	56	56	58	+ 2
" " " pr. a. a. d.	64	62¼	—	- 1¼
Leerdam Glasfabrieken ...	27½	27½	27¼	- ¼
Philips' Gloeilampenfabriek	264½	—	266	+ 1½
Vereenigde Blikfabrieken..	105	105	—	—
Vereen. Chemische Fabrieken	40¼	39	—	- 1¼
Compania Mercantil Arg. t.	11½	11¼	12	+ ¼
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	174	179 1/8	184	+ 10
Handelsver. Amsterdam....	468½	479	487½	+ 19
Handelsverg. Reiss & Co....	25½	25½	25½	—
Int. Crediet- en Handelsverg.				
Rotterdam .....	180¾	182	185	+ 4¾
Linde Teves & Stokvis ...	65¾	65¼	66¼	+ ½
Redjang Leborg Mij. n. b. Mij.	121½	122½	122	+ ½
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	131	130¼	130 7/8	- 1/8
Kon. Petroleum-Mij. ....	371	380½	394½	+ 23½
Phoenix Oil.....	76¼	—	—	—
Amsterdam-Rubber-Mij....	143	146 1/8	149 5/8	+ 6 5/8
Kendeng Lemboe .....	183	187	193	+ 10
Oost-Java-Rubber-Mij. ....	217¼	225	232	+ 14¾
Deli-Batavia Tabak Mij. ..	294½	300¼	307¾	+ 13¼
Deli-Maatschappij .....	287½	287 1/2	291¼	+ 4¼
Senembah-Maatschappij ..	240½	250¼	255½	+ 15

Scheepvaart-aandeelen bleven nog achter bij de algemeene opwaartsche richting; de vrachtenmarkt heeft nog geen bijzondere aanleiding tot optimisme gegeven.

	5 Nov.	9 Nov.	12 Nov.	Rijzing of daling
Holland-Amerika-Lijn ....	78½	—	80¼	+ 1¼
" " „gem.eig.	65	68 1/2	67½	+ 2½
Hollandsche Stoomboot-Mij.	20	—	—	—
Java-China-Japan-Lijn ...	81	—	81	—
Kon. Hollandsche Lloyd ...	8	10	10¼	+ 2 1/4
Kon. Ned. Stoom-Mij. ....	55¼	56¾	57½	+ 2¼
Konink. Paketvaart-Mij. ...	116	117½	119½	+ 3½
Maatschappij Zeevaart ...	55	—	57	+ 2
Nederl. Scheepvaart-Unie..	108 7/8	110 5/8	113¼	+ 4 5/8
Nievelt Goudriaan .....	82½	—	84½	+ 2
Rotterdamsche Lloyd.....	118	119½	120¼	+ 2¼
Stoomv.-Mij. „Nederland” ..	134½	137 5/8	137¼	+ 2¼
" " „Noordzee” ..	24¼	24	22	- 2¼

De Amerikaanse markt was uit den aard der zaak zeer geanimeerd, hoewel de omzetten in aandelen toch nog niet groot te noemen waren.

	5 Nov.	9 Nov.	12 Nov.	Rijzing of daling
Americ. Smelting & Refining	60	61	64 1/2	+ 4½
Anacoda Copper .....	74¾	78 1/8	84¾	+ 9¾
Studebaker Corp. ....	107 7/16	110	112 7/8	+ 5 1/16
Un. States Steel Corp. ....	98¼	101¼	103½	+ 5¼
Atchison Topeka.....	103 13/16	—	107 7/8	+ 3 13/16
Erie .....	15 1/8	15	15¾	+ 5/8
Southern Pacific.....	91¼	92 1/8	94 11/16	+ 3 1/16
Union Pacific .....	136 5/8	139 1/8	143 3/8	+ 6 7/8
Int. Merc. Marine orig. gew.	9½	9 7/8	9 5/10	+ 7/10
" " " pref.	35¼	36¼	39 7/8	+ 4 3/8

De geldmarkt is iets stroever gevorderd; prolongatie 3¼ pCt.

## GOEDERENHANDEL.

### GRANEN.

6 November 1923.

De vrij goede vraag voor broodgraan bleef deze week voortduren, wat echter niet voorkwam, evenmin als de weder zeer groote verschepingen van Noord-Amerikaansche, speciaal Canadeesche tarwe, dat de prijzen in Noord-Amerika geleidelijk daalden. Vooral was dat het geval te Chicago, waar het slot op 12 November ongeveer 3½ dollarcent per 60 lbs. lager was dan op den 5den. De markt gevoelde daar blijkbaar meer dan tevoren de gevolgen van den overvloed van broodgraan, dien de wereld in dit seizoen tot haar beschikking heeft. Dat die omstandigheid zich nu sterker laat gelden, schijnt vooral samen te hangen met de verminderde kans, dat de Regeering te Washington krachtige maatregelen zal nemen om de tarweprijzen op peil te houden door valorisatie of anderszins. Tot de afwijzende adviezen, die omtrent de wenschelijkheid van zulke maatregelen door verschillende personen en commissies zijn uitgebracht, heeft medegewerkt de overtuiging, dat het niet zoozeer de lage graanprijzen zijn, die in enkele streken der Vereenigde Staten den landbouw tot een noodlijdend bedrijf

maken, als wel achterlijke methoden van verbouwen en ter markt brengen. Daarbij komt, dat het slechts een kleine minderheid der Amerikaansche landbouwers heet te zijn, die financieele moeilijkheden ondervindt en dat bovendien de bewering, dat de Vereenigde Staten eigenlijk reeds geen exportland van tarwe meer zijn, doch de eigen productie geheel voor eigen gebruik noodig hebben, als onjuist te beschouwen is. Integendeel heeft de landbouw den uitvoer nog in sterke mate noodig, zooals nu ook blijkt uit den telkens toenemenden zichtbaren voorraad, ofschoon toch de aanvoeren niet eens groot zijn te noemen. Onder die omstandigheden wordt opdrijving der prijzen niet wenschelijk geacht, te minder nu de Europeesche invoerlanden in ruime mate uit eigen oogsten en uit andere uitvoerlanden aan hun behoefte aan tarwe kunnen voldoen. In de Vereenigde Staten nadert men dus den laatsten tijd meer de Europeesche opvattingen omtrent de verhoudingen aan de tarwemarkt van dit seizoen, die wij ook in onze berichten herhaaldelijk hebben vermeld. Zaken in tarwe van de Vereenigde Staten naar de meeste Europeesche landen zijn echter nog steeds van geringen omvang en het zijn bij voortdurend vooral de Canadeesche soorten, die daar worden gekocht, Canada doet zijn best, vóór de St. Laurens door ijs gesloten zal zijn, zooveel mogelijk tarwe te verschepen en vindt daarvoor zeer bevestigenden kooplust, vooral in Engeland, maar ook op het Europeesche vasteland. Van de groote Noord-Amerikaansche en dus vooral Canadeesche tarweschepingen was weder veel voor Italië bestemd, dat samen met Engeland de helft van het totaal opneemt. Ook kocht Engeland deze week weder een aantal Manitobaladingen ter spoedige verscheping van Atlantische havens en op latere posities van de Westkust, terwijl ook aan de Engelsche parcelmarkt een flinke omzet in Canadeesche tarwe bereikt werd. Van de Vereenigde Staten werd weinig gekocht, doch de toename der zichtbare voorraden aldaar zal toch wel tot vermeerderden uitvoer moeten leiden, nadat de prijsverhouding meer in overeenstemming zal zijn met de Canadeesche tarwe. De goede vraag voor deze laatste leidde te Winnipeg tot geringere prijsverlaging dan te Chicago en van 5 tot 11 November (den 12den was de markt te Winnipeg gesloten) bedroeg de prijsverlaging er slechts ongeveer 1¼ cent per 60 lbs. De tarweschepingen van Argentinië blijven beperkt en gingen ook deze week weder gedeeltelijk ten koste van den voorraad in de havens. Eenige zaken werden gedaan naar Engeland, doch overigens kochten vooral België en Nederland La Platatarwe. Van de Argentijnsche tarweschepingen dezer week naar Europa was een derde gedeelte voor deze beide landen bestemd. Ook overigens was de tarwevraag in Nederland de laatste dagen goed, waartoe de dalende waarde van den gulden tegenover den Dollar wel zal hebben bijgedragen, en geregeld werden Manitoba's gekocht. In België waren de tarwezaken minder levendig dan tevoren. Ook Frankrijk was niet sterk aan de markt, doch zet toch zijn inkoop van nieuwe La Platatarwe voort. De vooruitzichten voor de nieuwe tarwe in Argentinië zijn nog wel zeer gunstig, doch de overvloedige regenval geeft toch reeds eenige aanleiding tot klachten en het is waarschijnlijk in verband hiermede, dat aan de termijnmarkten te Buenos Aires en Rosario een geleidelijke stijging van den Februari-termin plaats vond, die in den loop der week 10 à 15 centavos per 100 KG. heeft bedragen. November was vast wegens de afnemende voorraden, nu de verschepingen reeds eenige weken de aanvoeren overtreffen. In Australië blijkt toch de droogte der laatste maanden wel schade van beteekenis aan de te velde staande tarwe te hebben aangericht en de oogstramingen zijn den laatsten tijd wat verlaagd. De vraag uit Oost-Azië naar Australische tarwe van den nieuwen oogst blijft voortduren, terwijl tevens een enkele zaak gedaan werd naar Engeland, dat ook in oude Australische tarwe in spoedige posities eenige inkoop deed.

Uit Roemenië werd deze week in verband met het uitblijven van regen en daardoor minder goede vooruitzichten voor den nieuwen oogst, zeer weinig tarwe afgeladen, doch Rusland liet zich weder sterker gelden en laadde meer tarwe af dan Argentinië. Uitbreiding van het verdere Russische aanbod laat nog op zich wachten, doch het groote aantal der voor graan van Zuid-Russische havens bevrachte booten wijst op verdere flinke verschepingen. Ruim is echter weder het Russische aanbod van rogge, waarin tot slechts zeer langzaam stijgende prijzen flinke zaken worden gedaan, vooral naar Nederland, doch ook naar Duitsland, dat als koper voor tarwe nauwelijks in de markt is. Dage lijks worden naar Nederland zaken gedaan in Russische rogge, doch van Noord-Amerika komen zoo goed als geen zaken tot stand, daar, mede door den voor Nederland sterk gestegen dollarkoers, de Noord-Amerikaansche rogge tegenover de Russische, waarvan de kwaliteit uitstekend blijft,

Noteringen.						
Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Dec.	Maïs Dec.	Haver Dec.	Tarwe Nov.	Maïs Nov.	Lijnzaad Nov.
10 Nov. '23	103 1/8	75 1/2	41 7/8	13,—	10,55	25,60
3 „ '23	107 3/4	74 1/4	41 5/8	12,60	9,95	24,95
10 Nov. '22	115 1/4	68 1/4	42 1/4	11,75 <sup>1)</sup>	7,65 <sup>1)</sup>	17,85 <sup>1)</sup>
10 Nov. '21	104 5/8	46	32 3/8	12,50	7,55	17,—
10 Nov. '20	184	79 3/4	50 3/8	18,85 <sup>2)</sup>	9,05 <sup>1)</sup>	21,75 <sup>1)</sup>
20 Juli '14	82	56 3/8	36 1/2	9,40	5,38	13,70

1) Per Dec. 2) Per Feb.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Soorten	12 Nov. 1923	5 Nov. 1923	13 Nov. 1922
Tarwe* . . . . . 1)	12,50	12,25	14,50
Rogge (No. 2 Western) 1)	9,50	9,45	11,40
Maïs (La Plata) . . . . . 2)	200,—	193,—	195,—
Gerst (48 lb. malting) . . . 2)	177,—	177,—	195,—
Haver (38 lb. white clipp.) 1)	11,50 4)	11,25 4)	11,50
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) 1)	12,50	12,—	13,75
Lijnzaad (La Plata) . . . . 3)	462,—	446,—	409,—

1) p. 100 KG. 2) p. 2000 KG. 3) per 1960 KG.  
\*) Nr. 2 Hard/Red Winter Wheat. 4) No. 3 Canada Haver.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	4/10 Nov. 1923	Sedert 1 Jan. 1923	Overeenk. tijdvak 1922	4/10 Nov. 1923	Sedert 1 Jan. 1923	Overeenk. tijdvak 1922	1923	1922
Tarwe . . . . .	19.376	705.057	984.775	—	31.086	34.509	736.143	1.019.284
Rogge . . . . .	5.191	403.585	290.771	—	485	—	404.070	290.771
Boekweit . . . . .	242	23.456	9.770	—	—	—	23.456	9.770
Maïs . . . . .	13.504	573.824	821.445	6.898	73.715	83.641	647.539	905.086
Gerst . . . . .	16.939	263.897	132.333	—	14.018	3.897	277.915	136.230
Haver . . . . .	—	73.794	96.077	—	533	50	74.327	96.127
Lijnzaad . . . . .	1.778	149.320	159.330	2.610	53.544	70.644	202.864	229.974
Lijnkoek . . . . .	6.260	166.683	107.389	—	—	1.547	166.683	108.936
Tarwemeel . . . . .	1.829	111.943	53.840	—	4.754	5.338	116.697	59.178
Andere meelsoorten . . . .	—	1.562	8.927	—	—	2.615	1.562	11.542

te duur uitkomt. Roggeverscheppingen uit Noord-Amerika waren deze week dan ook zeer klein en bedroegen slechts 21.000 quarters tegen 102.000 quarters van Rusland. Over den uitzaaai van wintergraan op het Noordelijk halfrond worden weinig klachten vernomen. Roemenië meldt droogte, doch overigens is de toestand gunstig.

Maïs is vast en vooral in het laatst der week ondergingen de prijzen een gevoelige verhooging. De oorzaak van die verhooging ligt zoowel in vermeerderde vraag wegens het koude weder in West-Europa als in afname van het Roemeense aanbod. Daardoor laat zich weder algemeen de opvatting gelden, dat in de eerste maanden het aanbod van maïs nauwelijks aan de behoefte zal beantwoorden. Eenigen tijd geleden was het deze zelfde overtuiging, die toen tot vaste markten voor maïs leidde, tot het dringende Roemeense aanbod den handel kwam verrassen. Nu Roemenië in den loop dezer week echter steeds spaarzamer offerde, uit Argentinië sterke afname der voorraden wordt gemeld met snel stijgende prijzen aan de Argentijnse termijnmarkten, de Zuid-Afrikaansche verscheppingen eveneens zullen afnemen en de Noord-Amerikaansche berichten op geringen of althans zeer laten export wijzen, werden in Europa dagelijks hogere prijzen ingewilligd. In Engeland bleef de markt het langst rustig, daar de maïs-aanvoeren in Engelsche havens zeer ruim waren. Door de overtuiging, dat dit tempo niet lang gehandhaafd zal kunnen worden, vermeerderde echter geleidelijk de kooplust en tot stijgende prijzen nam de omzet in La Platamaïs toe, terwijl ook Roemeense maïs werd gekocht en voor Zuid-Afrikaansche soorten goede vraag bleef bestaan. Vaster dan in Engeland was echter de maïsmarkt op het vasteland. Daarheen werd een stoomende lading La Platamaïs verkocht en Nederland nam een spoedige lading Roemeense maïs op, die daar gisteren bijna geheel werd gedetailleerd. Vooral in Nederland was de markt voor maïs willig en ondanks de ruime inkoop van de laatste weken werd tot steeds stijgende prijzen het aanbod van Roemeense maïs opgenomen met sterken voorkeur voor spoedige posities. Het maïsverbruik is met het koudere weder groot en van het vormen van voorraden in de havens is geen sprake. Zelfs moest Antwerpen te hulp komen om in de dringende behoefte in maïs aan de Rotterdamsche markt te voorzien. Nog sterker dan voor Roemeense maïs was de prijsstijging voor La Platamaïs, in overeenstemming met prijsverhooging te Buenos Aires en Rosario in den loop der week van niet minder dan 50 à 65 centavos per 100 KG. Nadat nog in het begin der week aankomende partijen in Nederland met eenige moeite van de hand gingen, werd later bijna de geheele prijsverhooging betaald met sterke uitbreiding der vraag en een stoomende lading werd gisteren naar Rotterdam verkocht en naar die haven gedirigeerd. Vermelding verdient, dat in Nederland de zaken in Nederlandsch-Indische maïs van den nieuwen oogst, ter verschepping in de eerste maanden van 1924, een aanvang hebben genomen. Nu het aanbod uit Argentinië met sterk gestegen prijzen afneemt en de vooruitzichten voor Noord-

Amerikaansche maïs van goede kwaliteit ongunstig zijn, is voor deze maïssoort aan onze markt misschien weder een belangrijke rol weggelegd. België blijft zich vooral interesseren voor La Platamaïs, doch koopt ook van Roemenië. Overigens is een groot gedeelte der Argentijnse maïsverscheppingen deze week bestemd voor Frankrijk. Duitsland koopt nu en dan maïs, gedeeltelijk ter verlating naar Denemarken, doch de prijzen blijven ten achter bij die der andere vastelandsche markten en de handel is van weinig beteekenis.

Chicago was aanvankelijk voor nieuwe maïs zeer vast wegens ongunstig weder voor den aanvoer en voortdurende berichten omtrent de onbevredigende kwaliteit. Wel was later de markt flauwer, doch gisteren herstelde zij zich vrij aanmerkelijk en het slot is voor December 2 1/4, voor Mei 3/4 cent per 56 lbs. hooger dan een week tevoren. Voor loco maïs is de prijs echter, nu de aanvoeren van den nieuwen oogst hebben aangevangen, al zijn die dan ook slechts klein, sterk gedaald.

Ook voor gerst bestond deze week meer belangstelling daar voor dit artikel de prijs in vergelijking met maïs slechts weinig is gestegen. Engeland kocht niet slechts verdere Donaugerst, doch ook eenige ladingen Russische gerst op aflading werden aan de Engelsche markt geplaatst. Tot nog toe had deze zich van den inkoop van gerst uit Rusland onthouden, evenals zij ook aan den overigen Russischen graanhandel tot dusverre nauwelijks had deelgenomen, doch blijkbaar heeft de nieuwe Engelsch-Russische organisatie voor den graanhandel reeds resultaten. Het Russische gerstaanbod, dat eenigen tijd beperkt was geweest, is weder toegenomen en behalve in Engeland werd Russische gerst deze week ook in Nederland weder ruim gekocht. Aankomende partijen vinden ook goed koopers, nadat gerst in Nederland eenigen tijd moeilijk te plaatsen was geweest. Dezelfde verbetering had plaats in de vraag naar Donaugerst, die ook in België werd gekocht en tot stijgende prijzen vond ook stoomende La Platagerst gemakkelijk koopers. Van Noord-Amerika blijven zaken in gerst naar het vasteland klein, doch naar Engeland vinden zij weder geregeld plaats. Daar werd ook weder Perzische en een enkelen keer Britsch-Indische gerst gekocht.

SUIKER.

NOTEERINGEN.

Data	Amster- dam per Maart	Londen			New York 96 pCt. Centri- fugals
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per Mei/Juni	Amer. Gra- nulated c.i.f. November	
8 Nov. '23	28 13/10	Sh. 58/9	Sh. 22/9	—	\$ cts. 6,91
1 „ '23	26 13/10	58/9	22/9	—	7,09
8 Nov. '22	23 3/6	56/9	18/3	23/6	5,53
8 Nov. '21	21 7/16	55/6	18/—	21/3	4,11/4,06
4 Juli '14	11 13/32	18/—	—	—	3,26



De verschillende suikermarkten kenmerkten zich deze week door eene zeer vaste stemming, welke van New York uitging.

Aldaar liep de notering voor Spot Centrifugals op van d.c. 6,91 tot d.c. 7,16, terwijl de noteringen op de termijnmarkt voortdurend stijgende waren en het volgende beeld te zien gaven: December opende d.c. 5,03 en sloot d.c. 5,37; Maart d.c. 3,99/4,21; Mei d.c. 4,06/4,28 en Juli d.c. 4,14/4,38. Voor Cuba-suiker werd d.c. 5,25 en ten slotte d.c. 5,50 c. & f. New York betaald.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1923	1922	1921
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 3 Nov. '23 . . . . .	7.522	7.327	10.000
Tot. sedert 1 Dec. '22-3 Nov. '23	3.472.740	3.847.378	3.264.860
Aantal werkende fabrieken . . . . .	—	—	1
Weekexport 3 Nov. '23 . . . . .	53.459	57.455	59.000
Totale export 1 Jan.-3 Nov. '23	3.386.480	3.683.706	2.161.740
Totale voorraad 3 Nov. '23 . . . . .	86.266	172.269	1.105.000

Ben factor, welke mede aanleiding was tot de vaste stemming, moet gezocht worden in het feit, dat Licht's ramingen voor den Europeeschen bietsuikeroogst, zooals verleden week medegedeeld, verlaagd werden, terwijl verdere verlagingen verwacht mogen worden vooral voor Nederland, Frankrijk en Duitschland. De gespecificeerde raming van den wereldsuikeroogst van Willett & Gray is in het huidig nummer te vinden onder „Aanteekeningen”.

In Engeland verhoogden raffinadeurs hunne prijzen met sh. 1/6 tot sh. 2/-.

Ook op Java was de markt zeer vast en werd ready Superieur in de tweede hand verkocht tot prijzen oplopende tot f 18,37½, terwijl voor No. 16 en hooger ten slotte f 17,75 werd betaald. De Trust verkocht verdere partijen uit oogst 1924 tot f 14,50 voor Superieur en f 13,50 voor No. 16 en hooger.

Ook hier te lande was de markt in navolging van New York vast en liepen prijzen gestadig op. Leveringen November/December, Mei en Augustus, welke in het begin der week tevergeefs werden aangeboden tot resp. f 27,75, f 27,25 en f 26,50, vonden aan het slot der week koopert tot resp. f 29,12½, f 29 en f 27,62½. De omzet gedurende de afgelopen week op de termijnmarkt beliep ca. 3000 tons.

**KATOEN.**

Notering voor Loco-Katoen.  
( Middling Uplands.)

	9 Nov. 1923	2 Nov. 1923	25 Oct. 1923	9 Nov. 1922	9 Nov. 1921
New York voor Middling . . . . .	33,35 c	32,80 c	31,75 c	26,80 c	18,— c
New Orleans voor Middling	33,— c	31,50 c	30,25 c	26,25 c	17,75 c
Liverpool voor Fy Middling	19,42 d	17,79 d	17,72 d	15,36 d	11,98 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.  
(In duizendtallen balen).

	1 Aug. '23 tot 9 Nov. '23	Overeenkomstige periode	
		1922	1921
Ontvangsten Gulf-Havens.	2.993	2.759	2.512
„ Atlant. Havens	595	532	479
Uitvoer naar Gr. Brittannië	1.131	958	1.067
„ „ Vasteland.	178	158	369
„ „ Japan . . . . .	—	—	—

**Voorraden.**

(In duizendtallen balen).

	9 Nov. '23	Overeenkomstig tijdstip	
		1922	1921
Amerik. havens . . . . .	833	1.210	1.570
Binnenland . . . . .	1.154	1.398	1.445
New York . . . . .	—	—	—
New Orleans . . . . .	—	—	—
Liverpool . . . . .	191	282	511

**COPRA.**

De markt bleef aanvankelijk vast gestemd, doch naderhand werd het aanbod iets grooter, en trokken consumenten zich meer terug.

De noteringen zijn:

Ned. Ind. f.m.s. stoomend . . . . .	f 32,75
„ „ „ November afl. . . . .	„ 31,75
„ „ „ December „ . . . . .	„ 31,50
„ „ „ Januari „ . . . . .	„ 31,—

12 November 1923.

**KOFFIE.**

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijdendijk.)  
Noteringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
10 Nov. 1923	488.000	23.500	641.000	28.500	4 <sup>19</sup> / <sub>16</sub>
3 „ 1923	501.000	22.000	525.000	1)	4 <sup>61</sup> / <sub>64</sub>
27 Sept. 1923	521.000	22.800	756.000	27.000	5 <sup>1</sup> / <sub>64</sub>
10 Nov. 1922	1.577.000	17.700	2.253.000	23.000	6 <sup>7</sup> / <sub>16</sub>

**Ontvangsten.**

Data	Rio		Santos	
	Afgeloope week	Sedert 1 Juli	Afgeloope week	Sedert 1 Juli
10 Nov. 1923 . . . . .	104.000	1.583.000	211.000	3.639.000
10 Nov. 1922 . . . . .	75.000	1.328.000	182.000	2.713.000

1) Niet genoteerd.

**STEENKOLEN.**

Gedurende de afgelopen berichtperiode is de toestand op de kolenmarkt grootelijks onzeker geweest. In het algemeen is het beeld niet veranderd tegenover dat, hetwelk wij in het vorige overzicht gaven. De verwachting is uitgesproken, dat er zich op de Engelsche kolenmarkt weder een algemeene rijzing zou voordoen ten gevolge van het bevoerde koopen op groote schaal door de Deutsche Reichsbahn van kolen, doch het schijnt toch niet recht te willen met die rijzing op de Engelsche markt. Op de Durham en Cardiff markt kan men met prompte tonnages de dingen naar zijn hand zetten en alleen in Northumberland zijn de prijzen stijver geworden.

In Westfalen sluiten hoe langer hoe meer mijnbesturen met de Franschen af en het kan niet uitblijven of een vermeerdering van de productie moet daarvan het gevolg zijn, vooral indien, waar uitzicht op bestaat, het verzoegg zijn, spoorwagons door het spoorwegbestuur te Keulen beter geschiedt dan tot dusver het geval is geweest.

De prijzen zijn als volgt:

Northumberland, ongezeefde . . . . .	f 16,40
Durham, ongezeefde . . . . .	„ 16,50
Cardiff, ongezeefde . . . . .	„ 17,10
Schotsche, gezeefde . . . . .	„ 16,10
Yorkshire, gewasschen Doubles . . . . .	„ 19,—
Gietcokes . . . . .	„ 28,50

alles per ton van 1000 KG., franco Rotterdam/Amsterdam. Markt prijshoudend.

13 November 1923.

**VERKEERSWEZEN.**

**GRAAN.**

Data	Petrograd Londen/R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol kanaal	Rotterdam	Engeland
5-10 Nov. 1923	—	14/- 2	13 c <sup>3</sup>	3/1½	19/9	19/9
29 O.-3 Nov. 1923	—	14/- 2	13 c <sup>3</sup>	2/10½	22/-	22/-
6-11 Nov. 1922	—	—	12½ c <sup>3</sup>	2/11	26/3½	26/3½
7-12 Nov. 1921	—	—	13 c <sup>3</sup>	3/3	20/-	20/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11¼	1/11¼	12/-	12/-

1) \$ per ton kolen. 2) Per ton d.w. 3) Am. cents per 100 lbs.  
Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.  
Overige noteringen per ton van 1015 KG.

**RIJNVAART.**

Week van 4-10 November 1923.

De aanvoeren van zeezijde waren middelmatig en bestonden hoofdzakelijk uit kolen.

De beschikbare voorraad groote rijnschepen bleef ruimschoots voldoende, kleinere ruimte daarentegen bleef schaarsch.

De daghuur voor groote Hollandsche en Duitsche schepen bedroeg gemiddeld 1¼—2 ct., voor schepen van kleiner kaliber 2½—3 ct. De waterstand was langzaam vallend, zoodat naar den Bovenrijn op ca. 2,20 M., naar den Benedenrijn daarentegen nog op vollen diepgang werd afgeladen.

Het sleeploon was genoteerd volgens het 65/60 ct. tarief.

# DE TWENTSCHE BANK

AMSTERDAM - ROTTERDAM - 's-GRAVENHAGE - DORDRECHT - UTRECHT - ZAANDAM

## Maandstaat op 31 October 1923

### DEBET

Aandeelhouders nog te storten 90 pCt. op aandelen B, waarvoor waarborg gedeponoord .....		f 1.683.000,—
Deelneming in de firma's:		
B. W. BLIJDENSTEIN & Co., te Londen;		
B. W. BLIJDENSTEIN Jr. te Enschede;		
LEDEBOER & Co., te Almelo, f 7.985.000,—, waarvoor in geld gestort .....		" 6.435.000,—
waarvoor effecten gedeponoord .....	f 1.550.000,—	
Deelneming in bevriende Bankinstellingen .... f 10.090.561,71		
waarvoor in geld gestort .....		" 7.383.361,71
waarvoor effecten gedeponoord .....	" 2.707.200,—	
Effecten van Aandeelhouders gedeponoord bij bevriende instellingen .....	" 3.000.000,—	
ten eigen gebruike .....	" 28.575.450,—	
		" 35.832.650,—
Kassa, Wissels en Coupons .....		" 25.947.426,61
Nederlandsche Schatkistbiljetten en Schatkistpromessen ....		" 51.674.563,54
Saldo's bij Bankiers:		
beschikbaar voor eigen gebruik .....	f 2.962.373,22	
voor rekening van derden .....	" 12.766.961,81	
		" 15.729.335,03
Prolongatiën gegeven .....		" 12.715.265,—
Eigen Effecten en Syndicaten .....		" 9.605.510,95
Credietvereniging .....	f 64.100.965,16	
Af: loopende Promessen .....	" 12.650.000,—	
		" 51.450.965,16
Voorschotten tegen Onderpand of Borgtocht en Saldi Rek. Crt. f 53.565.490,85		
Af: loopende Promessen .....	" 2.940.000,—	
		" 50.625.490,85
Voorschotten op Consignatiën .....		" 2.565.555,12
Gebouwen .....		" 4.588.211,33
	Totaal .....	f 276.236.335,30

### CREDIT

Kapitaal .....		f 35.500.000,—
Reservefonds .....	" 8.388.581,85	
Buitengewone Reserve .....	" 1.700.000,—	
Waarborgfonds Credietvereniging .....	" 5.552.352,50	
Reserve Credietvereniging .....	" 2.593.606,20	
		f 53.734.540,55
Aandeelhouders voor gedeponoord als waarborg voor 90 pCt. storting op aandelen B:		
Effecten .....	f 1.676.100,—	
Contanten .....	" 6.900,—	
in Leen-Depot Effecten .....	" 34.156.550,—	
" Contanten .....	" 1.822.200,—	
		" 35.832.650,—
Totaal Effecten .....		" 1.829.100,—
Totaal Contanten .....		" 1.889.216,04
Zieken- en Pensioenfonds .....		" 44.176.932,06
Deposito's .....		" 3.719.900,—
Prolongatie-Deposito's .....		" 2.137.727,88
Saldo te ontvangen en te leveren Fondsen .....		
Saldi Rekeningen Courant .....	f 82.115.145,39	
" " " voor gelden in het Buitenland ..	" 12.766.961,81	
" " " Credietvereniging .....	" 3.586.000,76	
		" 98.468.107,96
De Nederlandsche Bank .....		" 8.678.100,25
Te betalen Wissels .....		" 22.896.860,38
Diverse Rekeningen .....		" 2.873.200,18
	Totaal .....	f 276.236.335,30